

*Kommunedelplan for kulturminner
og kulturmiljøer i Bærum 2010 – 2020*

Vedtatt av kommunestyret 24.03.2010

Dokument 914579

FORSLAG TIL KOMMUNEDELPLAN FOR KULTURMINNER OG KULTURMILJØER I BÆRUM

I PLANDEL

1. Innledning

- 1.1. Målsetting
- 1.2. Saksgang hittil
- 1.3. Plantype og begrensninger
- 1.4. Forholdet til kommuneplanens arealdel
- 1.5. Forhold til annet lovverk / eksisterende planer

2. Dagens situasjon for kulturminner og kulturmiljøer i Bærum

- 2.1. Evaluering av forrige kulturvernplan og Kulturmeldingen for 1995 - 1999
- 2.2. Kommunens rolle i kulturminnevernet
- 2.3. Eieres rolle i kulturminnevernet
- 2.4. Utfordringer og muligheter

3. Planforslaget

- 3.1. Plankart
- 3.2. Beskrivelse av kulturlandskapene
- 3.3. Beskrivelse av prioriterte større kulturmiljøer
- 3.4. Beskrivelse av kulturmiljøer
- 3.5. Prioriterte større kulturmiljøer som foreslås regulert til bevaring

4. Konsekvenser av planforslaget

- 4.1. Miljømessige konsekvenser
- 4.2. Økonomiske konsekvenser

5. Oppfølging av planen

1. Innsatsområde bevaring
2. Innsatsområde forvaltning
3. Innsatsområde formidling
4. Innsatsområde verdiskaping

6. Oppslagsdel

- 6.1. Definisjoner
- 6.2. Klassifisering av verneverdi
- 6.3. Overordnede rammer og lovverk
- 6.4. Veiledninger
- 6.5. Tilskuddsordninger
- 6.6. Krav til saksbehandling
- 6.7. Ord og begreper

II RIK PÅ HISTORIE – et kulturhistorisk riss

1. INNLEDNING

Kommunedelplanen er delt i tre: Plandel, plankart og et riss av Bærums kulturhistorie. Plandelen er den formelle kommunedelplanen som også inneholder en plan for oppfølging. Risset av Bærums kulturhistorie er tenkt å gi innsikt i vår kulturarv, og det er et ønske at denne bearbeides videre til et hefte som kan publiseres.

1.1 Målsetting

Planens hovedmål er bevaring av kulturhistoriske, arkitektoniske og miljømessige verdier som et ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning. Planen skal gjenspeile særpreget og mangfoldet ved Bærums kulturminner og kulturmiljøer, ikke minst med tanke på lokalområdenes identitet. Denne identiteten er i stor grad knyttet til kulturlandskap og bygningsarv. Bærum kommune har en svært rik kulturarv, med et stort mangfold av kulturminner fra steinalderen til vår tid. Både som innflytter eller ”ekte Bæring” er det behov for å styrke tilhørigheten til nærmiljøet og kommunen som helhet.

Synliggjøring av hvilke kulturminner og kulturmiljøer vi har gjennom kartfesting og kartlegging er første skritt i retning av å øke folks kunnskap og forståelse. Et av Bærums særtrekk er villabebyggelsen av høy kvalitet. Kommunen har hatt mange bevisste oppdragsgivere og flinke arkitekter. Vi finner derfor tidlige løsninger og moderne utgaver av boligformer og boligtyper, fra herskaps hus til ”egne hjem” til bokollektiver til eksperimenthus. Flere av disse boligområdene er verneverdige

Planen skal bidra til å gi grunnlag for verdiskaping med hensyn til den kulturelle, sosiale, økonomiske og miljømessige utviklingen.

Det er et behov for å snu en utvikling der kulturminner fjernes jevnt og trutt, med det resultat at viktige deler av vår kulturarv går tapt og stedenes særpreg forringes.

Planen skal være et redskap for å skape større forutsigbarhet i forhold til fremtidig arealplanlegging og vedtak som vedrører registrerte kulturminner og kulturmiljøer, og et verktøy for samarbeid mellom privatpersoner, organisasjoner og offentlige etater.

1.2 Saksgang hittil

Planen skal behandles etter plan- og bygningslovens § 20 og fremmes for behandling i formannskapet. Planen skal sluttbehandles i kommunestyret.

Varsel om igangsatt planarbeid ble kunngjort 17. august 2007.

Planforslaget ble behandlet i formannskapet 3. juni 2009 og lå ute til offentlig ettersyn i perioden 14. august – 28. september 2009. Det kom inn totalt 21 merknader.

Kort sammendrag av merknadene med kommentarer følger i eget dokument, 795673.

Under prosessen med utarbeidelsen har det vært avholdt medvirkningsmøter med frivillige organisasjoner og Akershus fylkeskommune.

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer er utarbeidet av Plan- og miljøavdelingen i samarbeid med Natur- og idrettsforvaltningen.

1.3 Plantype og begrensninger

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer er en tematisk plan for hele kommunen. Planen gir en oversikt over den fysiske kulturarven, nærmere bestemt faste kulturminner og kulturmiljøer, iberegnet de kulturhistoriske verdiene i kulturlandskapet. Planen er ikke

juridisk bindende med hensyn til arealbruk. Dette innebærer at arealbruk og utvikling av områder og objekter som ikke har et juridisk vern må behandles gjennom ordinære planprosesser, eventuelt fredningsprosesser. I praksis må konkrete hensyn vurderes i den enkelte reguleringsplan eller byggesak. Dersom det i byggesaken blir oppdaget at et tiltak går på tvers av vernehensyn, skal det vurderes å fremlegge saken for planutvalget med forslag om bygge- og deleforbud.

Vern av løse kulturminner som for eksempel båter og redskaper, eller immateriell kulturarv som for eksempel musikk, fortellinger og stedsnavn inngår ikke i planen.

Kulturminner bygger på kunnskap om historien og faglige vurderinger. Synet på hva som er verneverdig vil hele tiden endres, slik at det i ettertiden også må gjøres vurderinger av hva som er verneverdig. Dette vil innebære at det stadig vil komme ”nye” kulturminner til.

1.4 Forholdet til kommuneplanens arealdel

Utarbeidelse av kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer har skjedd parallelt med forslag til ny arealdel av kommuneplanen. Følgende bestemmelser og retningslinjer som berører kulturminner og kulturmiljøer er foreslått innarbeidet i kommuneplanens arealdel:

KAP. I - GENERELT:

§ 1 Plankrav og byggeforbud

5. Forholdet til lov om kulturminner

- For bygge- og anleggstiltak som er unntatt fra plankravet i de forutgående bestemmelsene, gjelder meldeplikten etter § 8 i lov om kulturminner.

§ 3 Universell utforming

Retningslinjer:

- Prinsippene for UU skal legges til grunn for planlegging/oppgradering av bygg/konstruksjoner og uteanlegg, men UU-målsettingen må avveies i forhold til natur/terreng og kulturminnevern.
- Ved hovedombygging i henhold til PBL §87 2.a av/til publikumsbygg og av/til boligblokker som nevnt over, skal prinsippene for UU gjøres gjeldende sammen med hensyn til terrengform og kulturminneverdier så langt det anses hensiktsmessig og økonomisk forsvarlig.
- UU-målsettingen må avveies mot målsettingen om å stimulere til utfordrende lek, allsidig utfoldelse, og rekreasjon for alle grupper, bl.a. gjennom å bevare kulturminner og varierte naturkvaliteter.

KAP. III– LANDBRUKS- NATUR- OG FRILUFTSOMRÅDER:

§ 11 Bebyggelse i LNF-områder

- Ny bebyggelse tilknyttet drift av landbruksområder skal som hovedregel plasseres i tilknytning til eksisterende gårdstun og utformes i tråd med lokal byggeskikk.
- I LNF-områder med kulturminneinteresser skal alle tiltak lokaliseres og utformes slik at gårdsbebyggelse og landskapets karakter opprettholdes. Karakteristiske trekk i kulturlandskapet, som topografi, trekker, veifar, bruer, landskapsrom, vegetasjon og steingjerder og lignende skal ivaretas.

KAP. VI – RETNINGSLINJER

Temakart

Temakart for kulturminner og kulturmiljøer skal legges til grunn for senere regulering.

Retningslinjer for kulturminner og kulturmiljøer

For bygge- og anleggstiltak som er unntatt fra plankravet i de nevnte unntakene i § 1, gjelder lov om kulturminner, jf. spesielt meldeplikten etter § 8 i lov om kulturminner, jf. § 1 pkt 5.

Den til enhver tid gjeldende kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Bærum skal være retningsgivende for all byggesaks- og planbehandling i kommunen.

1. Ved byggetiltak nær et kulturminne / kulturmiljø skal det legges særlig vekt på en helhetsvurdering med målsetting å ivareta kulturminnets/kulturmiljøets kvaliteter. Nye byggetiltak skal forholde seg til eksisterende bebyggelsesstruktur og primært underordnes kulturminnet / kulturmiljøet. Tilstrekkelig avstand til kulturminnet skal vektlegges. Vegetasjon som gamle, markante trær skal søkes bevart.
2. Ved byggetiltak på verneverdige bygninger skal det legges særlig vekt på å opprettholde husets karakter og særtrekk. Kulturhistoriske og arkitektoniske verdier som knytter seg til byggverkets ytre skal bevares. Byggets form og volum, fasadenes proporsjoner, material- og fargebruk, dør- og vindusutforming skal bevares. Ved istandsetting av verneverdige bygninger skal opprinnelige eller eldre eksteriørmessige detaljer som panel, listverk, vinduer, dører og takdekking bevares i så stor utstrekning som mulig. Opprinnelige bygningsdeler bør i størst mulig grad repareres fremfor hel utskifting.
3. Søknad om riving av et kulturminne utløser plankrav, jf. pbl. § 93, 1. ledd, bokstav d.
4. Det skal legges spesiell vekt på hensynet til å opprettholde verneverdige kulturlandskap ved planlegging og gjennomføring av byggetiltak, jf. temakart for kulturminner og kulturmiljø og Bærum kommunes GIS-database.

1.5 Forholdet til annet lovverk / eksisterende planer

For kulturminner/ kulturmiljøer som er regulert til spesialområde bevaring etter plan- og bygningslovens § 25.6 er konkrete rammer gitt i gjeldende reguleringsplaner.

Kommuneplanens arealdel har bestemmelser og retningslinjer for kulturvern.

Lov om kulturminner 09.06.1978 nr. 50 er en særlov som gjelder i tillegg til plan- og bygningsloven. Automatisk fredete kulturminner har nasjonal verneverdi. Kulturminneloven § 25 innebærer en meldeplikt for tiltak som kan virke inn på kulturminner og kulturmiljøer. Vedtak etter annen lov må ikke være i strid med fredningsbestemmelser for et fredet kulturminne/ kulturmiljø, eller være i strid med formålet med fredningen.

Naturvernloven 19.06.1970 er en særlov som berører deler av kulturlandskapene.

2. DAGENS SITUASJON FOR KULTURMINNER OG KULTURMILJØER I BÆRUM

Bærum kommune har en svært rik kulturarv, med et stort mangfold av kulturminner fra steinalderen til vår egen tid. Spesielt nevnes den eldste tiden, nettopp synliggjort gjennom utgravningene på Wøyen gård og den nyeste tiden med Bærums mange spennende boliger fra det 20. århundre. Naturgrunnet er unikt, og har vært grunnlaget for vår bosetting og varierte næringsutvikling fra kysten til marka.

Det er registrert ca 350 automatisk fredete kulturminner og 23 vedtaksfredete objekter i Bærum.

Tanum kirke er en av våre to middelalderkirker

Over 3200 kulturminner er SEFRAK registrerte (SEkretariatet For Registrering Av faste Kulturminner), og ca 750 eiendommer er helt eller delvis regulert til spesialområde bevaring.

Kommunen har mange ulike områder som har bevart sin stedsidentitet, men enkelte områder har mistet en del av sitt kulturhistoriske særpreg. Som eksempel kan nevnes Sandvika, der utviklingen har medført at ca 100 kulturminner er revet i tiden 1977 - 2007, og flere av de gjenstående kulturminnene er truet av utbygging. Samtidig har utviklingen ført til at byen har fått utvikle seg og vi har fått nye bygg som kommer til å bli fremtidens kulturminner.

Bærums Verk og Høvik Verk (Veritas) er to vellykkede eksempler der gamle industrianlegg har blitt bevart gjennom ny bruk og der det også med hell er tilført nye bygninger. Kulturminnene har her medvirket til verdiskaping ved å gi bedriftene identitet knyttet til stedet.

Utstrakt fortetting i villaområdene har mange steder ført til forringelse av de gamle, verneverdige villaene, der blant annet vegetasjon og hageanlegg, som er en viktig del av helheten, har gått tapt og kulturminnene står "ribbet" tilbake.

Bryggerhus på Løken gård – kulturminne i forfall

Bærums Verk

Ringi gård

2.1 Evaluering av forrige kulturvernplan og Kulturmeldingen for 1995-1999

Det er foretatt en spørreundersøkelse i avdelingene i kommunen som er brukere av kulturvernplanen hvor det fremkom at planen har vært et nyttig verktøy i plansammenheng, men har hatt begrenset verdi i byggesakssammenheng. Siden planen ikke er juridisk bindende har verken administrasjonen eller politikerne følt seg bundet av den, og planen har ikke kunnet gi hjemmel for påbud om utbedring eller avslag i byggesaker.

Kulturmeldingen for 1995-1999, "Kultur i vinden", inneholdt visjoner for kulturminnevernet. I meldingen står det at *Bærum skal bli en foregangskommune der kulturvern og naturvern skal være to likeverdige satsingsområder innenfor kommunens miljøvernarbeid*. Et hovedmål var å etablere et informasjons- og kompetansesenter for kulturhistorie og kulturminnevern. I tiden som har gått siden kulturmeldingen har ikke kulturvern vært prioritert, slik at målene ikke er oppnådd. Målsettingene i kulturmeldingen er fortsatt aktuelle, og flere av disse er nå foreslått videreført i handlingsplanen.

2.2 Kommunens rolle i kulturminnevernet

Kommunen har ansvaret for forvaltning av plan- og bygningsloven som er et av de viktigste redskapene for bevaring. Plan- og bygningsloven gir hjemmel for regulering til spesialområde bevaring (hensynssone i ny lov som trer i kraft 1.7.2009). Ansvaret her ligger hos kommunestyret, der dele- og byggesaker er delegert til administrasjonen eller plan- og miljøutvalget.

Bærum kommune har en egen kulturverneenhet i Natur- og idrettsforvaltningen. Enheten har særskilt ansvar som rådgivende i forhold til saksbehandling etter plan- og bygningsloven.

Fredete bygninger er underlagt kulturminneloven, og forvaltes av dem som eier bygningene i nært samarbeid med Akershus fylkeskommune/ Riksantikvaren. Akershus fylkeskommune er rådgivende med hensyn til regulering til bevaring.

Kommunen har hovedansvaret i forhold til forvaltning av lokale kulturminner. Ofte kan kulturminner av lokal verdi bety mer for enkeltpersoner og lokalsamfunn enn nasjonale og regionale kulturminner. Et eksempel på dette er kalkhistorien til Bærum.

Følgende avdelinger i kommunen har et spesielt ansvar når det gjelder kulturminner:

- Natur- og idrettsforvaltningen ved kulturvernenheten som rådgivende i forhold til saksbehandling etter plan- og bygningsloven.
- Natur- og idrettsforvaltningen gjennom forvaltning og sikring av friområder/parker/turveier, friluftsliv og landbruk
- Plan- og miljøavdelingen gjennom arbeid med arealplanlegging
- Byggesak ved byggesaksbehandlingen.
- Eiendom gjennom prosjektstyring, forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens eiendommer og tekniske anlegg.
- Vei og trafikk i forbindelse med vedlikehold av verneverdige veifar og gravemeldinger.

Naturlige samarbeidspartnere utover de som er nevnt ovenfor, er skoleverket og sentrale myndigheter og organisasjoner innen natur-, kulturvern og landbruk.

2.3 Eieres rolle i kulturminnevernet

Privatpersoner og det offentlige er som eiere av kulturminner nøkkelpersoner i kulturvernsammenheng. Å forvalte og eie et kulturminne krever kunnskap og interesse i tillegg til økonomi. Det finnes mange ildsjeler som gjør en stor innsats for sine kulturminner. Generelt mangler allikevel en dypere forståelse for kulturminnene. Det er ikke alltid like enkelt for eiere å finne informasjon og veiledning, og det finnes få tilskuddordninger til å vedlikeholde / restaurere gamle bygninger.

2.4 utfordringer og muligheter

En stor utfordring for kulturminnevernet i Bærum er hvordan vi kan ta vare på kulturminnene i en tid med befolkningsvekst og stadig utbyggingspress. Pr 1. januar 2009 hadde Bærum 109 700 innbyggere. Befolkningen økte i 2008 med ca 1550 personer. I følge Bærum kommunes prognoser fra 2009 vil antall innbyggere endre seg fra 110 708 i 2010 til 124 812 i 2020.

Utbygging har ofte gått på bekostning av kulturminneverdier. De senere årenes frafall av kulturminner viser at utbyggingen ofte er en trussel for kulturarven. At mange av disse "bare" har lokal verdi, er bekymringsfullt for kommunen, da den lokale verdien er vårt spesielle ansvar og er det som gir lokalområdene særpreg.

En fortsatt utbygging må styres slik at den ikke går på bekostning av kultur- og naturvern. Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer skal være retningsgivende i dette arbeidet, og gi grunnlaget for senere prioriteringer, både ved at kommunen setter i gang reguleringsprosesser som foreslått, og ved senere plan- og byggesaksbehandlinger.

Kulturlandskapet i Bærum avspeiler naturvilkår, samfunnsforhold og kulturhistorie og er en viktig del av vår felles identitet som gir grunnlag for opplevelse i hverdag og fritid. Kulturlandskapene inneholder både kulturminner, dyrkede arealer, beiter, gårdstun, gamle veifar, åkerholmer og viktig biologisk mangfold.

I Bærum, hvor utbyggingspresset er stort, er det en utfordring å bevare kulturlandskapet der det foreligger ønsker om en annen arealbruk. I vernesammenheng ligger utfordringen i å forene et levedyktig landbruk med det å ta vare på den fysiske kulturarven landbruket har skapt og forvalter. Når det gjelder skjøtsel innenfor kulturlandskapene må den skje etter vedtatte retningslinjer og i samarbeid med blant annet bondeorganisasjonene og grunneierne.

Kulturminner og kulturmiljøer er en ikke-fornybar ressurs. God forvaltning av kulturmiljøer og økt kompetanse i kommunens administrasjon vil bidra til å formidle kunnskap som igjen skaper identitet og tilhørighet for befolkningen. Kunnskapsnivået i kommunen er generelt høyt og gir en forventning om forståelse for kulturhistoriens verdi. Kommunen og frivillige organisasjoner både er og skal være gode formidlere om Bærums kulturarv. I mange tilfeller har det lyktes å forene vern med verdiskaping, Bærums Verk er et eksempel på at det ligger mange muligheter i bruk av kulturminner i tråd med bevaringstanken.

Prioritering av kulturvern vil innebære økt satsing på kommunens administrasjon v/ kulturvern. Kulturvernens rolle som veiledere overfor publikum bør videreutvikles.

Det ligger en ubenyttet mulighet i å etablere en tilskuddsordning for restaurering av verneverdige bygninger. Tilskudd vil være en viktig oppmuntring og et signal om at det ønskes en satsning på kulturminnene.

Det er en målsetting å bevisstgjøre Bærums eiendomsutviklere om at kulturminner og kulturmiljøer kan tas i bruk som ressurser i samfunnsutviklingen og være grunnlag for næringsvirksomhet. Steder som har en historie å fortelle øker opplevelsesverdien og bidrar til identitetskapning. Det beste vern for bygningene er at de er i bruk, og det bør oppmuntres til en bruk som er i tråd med kulturvernet.

Lovverk og forskrifter setter generelle krav til byggverk, krav som også kan være i konflikt med kulturminneverdiene. Det er viktig å forstå behov og ønsker og kjenne hvilke muligheter som finnes for å få til en god tilpasning mellom kulturminner, tekniske krav (brannsikring, ventilasjon, energi osv) og krav til universell utforming. Ved tilrettelegging for tekniske krav og universell utforming i verneverdige bygninger er det en spesiell utfordring knyttet til valg av løsning og estetisk utforming. Kommunen må påvirke utviklingen slik at flest mulig skal få del i kulturminnene.

3. PLANFORSLAGET

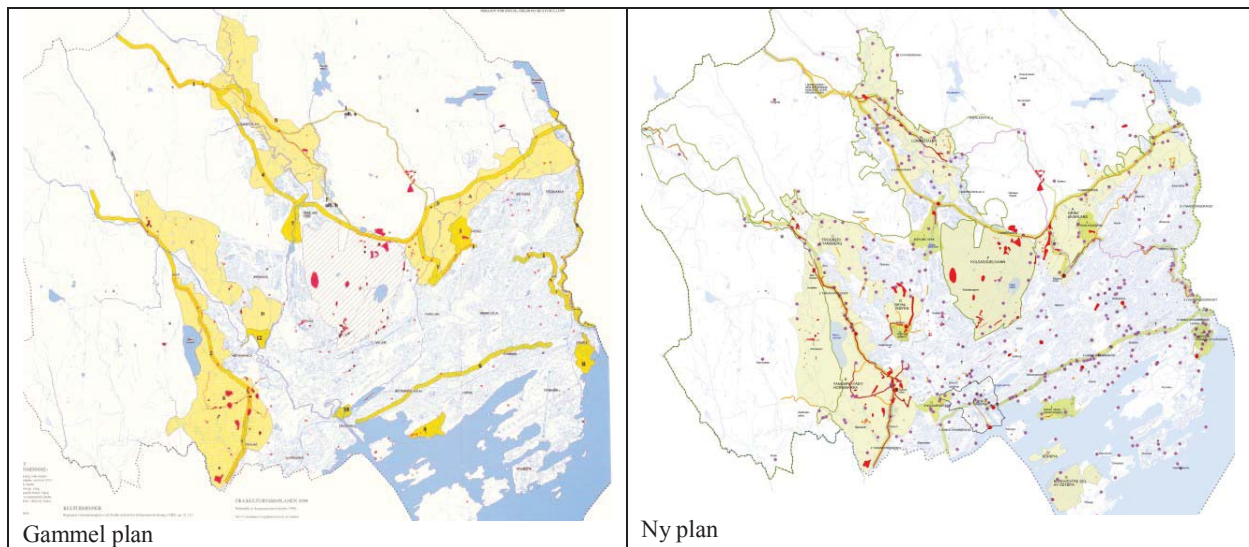
Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer består av plankart og beskrivelse.

3.1 Plankart

Plankartet er en revisjon av kulturvernplankartet fra 1999. Følgende endringer foreslås:

1. Avgrensning av kulturlandskapene og de prioriterte større kulturmiljøene i gjeldende kulturvernplan var skjematisk. Ajourført avgrensning av disse områdene i forliggende planforslag følger enten eiendomsgrenser, markagrensen eller grense for stadfestet regulering. Kulturlandskapet Frogner/ Tandberg er redusert pga E16-utbyggingen. Tanumplatået utvides til å omfatte Hornimarka.
2. Borøya/ nordvestre del av Ostøya og Kolsås-Dælivann tas med som kulturlandskap.
3. Jong/Bjørnegård tas med som prioritert større kulturmiljø.
4. Sandvika er avgrenset slik at området er sammenfallende med avgrensningen av kommunedelplan for Sandvika.

5. Små kulturmiljøer fremstilles i plankartet.

3.2 Beskrivelse av kulturlandskapene

Kulturlandskapene har helhetspreg av stor betydning med samspill mellom gårdsmiljøer og landskap. Områdene har nasjonal og/eller regional og lokal interesse med hensyn til kulturminne-, landskaps- og miljøverdiene, i tillegg til jordressursverdi. Et større antall av kulturminnene fra før-reformatorisk tid (automatisk fredete) finnes i disse områdene. Verdiene i kulturlandskapene knyttes til områdets kunnskaps- og opplevelsesverdier der kulturminnene viser stor tidsdybde, kulturhistoriske strukturer knyttet til jordbruksdrift, biologisk mangfold, vilt, geologi, friluftsliv, pedagogisk virksomhet og landskapsestetikk.

Følgende områder er avsatt som ”kulturlandskap” i plankartet:

- A. Grini/Øverland
- B. Lommedalen
- C. Frogner/Tandberg
- D. Bryn/Wøyen
- E. Tanumplataet/Hornimarka
- F. Kolsås-Dælivann
- G. Borøya/nordvestre del av Ostøya.

A. Grini/Øverland er et åpent, relativt flatt jordbrukslandskap som danner en klar overgangssone mellom bebyggelsen og de skogkleddede åsene bak. Innenfor området, som ligger mellom marka og tettbebyggelsen, ligger store gårdsanlegg. Øverlandselva går gjennom området. På Sauejordet er det småkupert terreng med beitemark, en vernet skogpark med gravhaug og kalkbrudd. Området har en høy tetthet av ulike typer kulturminner. Haslum kirke er en av to middelalderkirker i Bærum. Bispeløden i området er også en del av Pilegrimsleden. Store deler av Grinijordene er i dag avsatt til golfbaner.

B. Lommedalen er en egen dal med klar begynnelse der landskapet vider seg ut etter innsnevringen ved Bærums Verk. Dalen er videst lengst sør, mens dalformen blir trangere og terrenget småkupert innover i dalen. Liene i dalen er stort sett skogkleddede og danner markerte rammer rundt jordbruks- og kulturlandskapet. Lomma renner gjennom dalen. I tilknytning til elva er det flere tekniske kulturminner. Lommedalen er preget av større og mindre gårdsbruk samt husmannsplasser. Veifar og automatisk fredede kulturminner fra middelalderen finnes i

området. Bisleleden fra middelalder går gjennom dalføret. Det er funnet helleristninger og skålgroper, gravfelt og åkerreiner. Deler av jordene er i bruk som golfbaner.

C. Frogner / Tandberg ligger i en slak sørhelling som går over i en bratt skråning ned mot Isielva og E16. Det går søkk og bekkedrag i nord-sør retning gjennom området og ned mot Isielva. Isi fyllplass ligger i den nordre enden hvor arealene er åpne og kulturlandskapet forflatet av planering og fjerning av vegetasjon. Ved Isi ligger et større gravfelt. Gårdsanleggene, som er blant de eldste i Bærum, ligger vakkert plassert på høydedraget. Innenfor området ligger fangstinnredningen "Ulvestua" og Isi gårdssag, samt mange fornminner. Langs skogkanten ligger mindre plasser med tilknytning til de store gårdene.

D. Bryn / Wøyen danner et åpent kulturlandskap. Området avgrenses av Isielva og Lomma. I nord grenser området til Rykkinnbebyggelsen. Gårdsanleggene på Bryn og Wøyen markerer seg med sin størrelse og eksponerte beliggenhet. Innenfor området finnes et stort antall bosetningsspor fra jernalder, middelalder og nyere tid. I 2008 ble det gravet ut hustufter fra eldre jernalder. På Bryn er det registrert to lokaliteter med bosettingsspor gjennom 111 enkeltminner i form av tufter, kokegroper, rydningsrøyser, stolpehull, røys og bosetningsspor fra både jernalder, middelalder og nyere tid.) Wøyen gård er i særstilling i Bærum sammenheng med 5 fredete bygninger og mange ulike kulturminner fra gårdens storhetstid.

E. Tanumplataet / Hornimarka er rik på kulturhistorie og godt bevarte kulturminner i et stort sammenhengende kulturlandskapsområde. Området har status som et av 15 nasjonale verneverdige kulturlandskap i Norge og er vurdert som et av de mest bevaringsverdige kulturlandskap i Akershus.

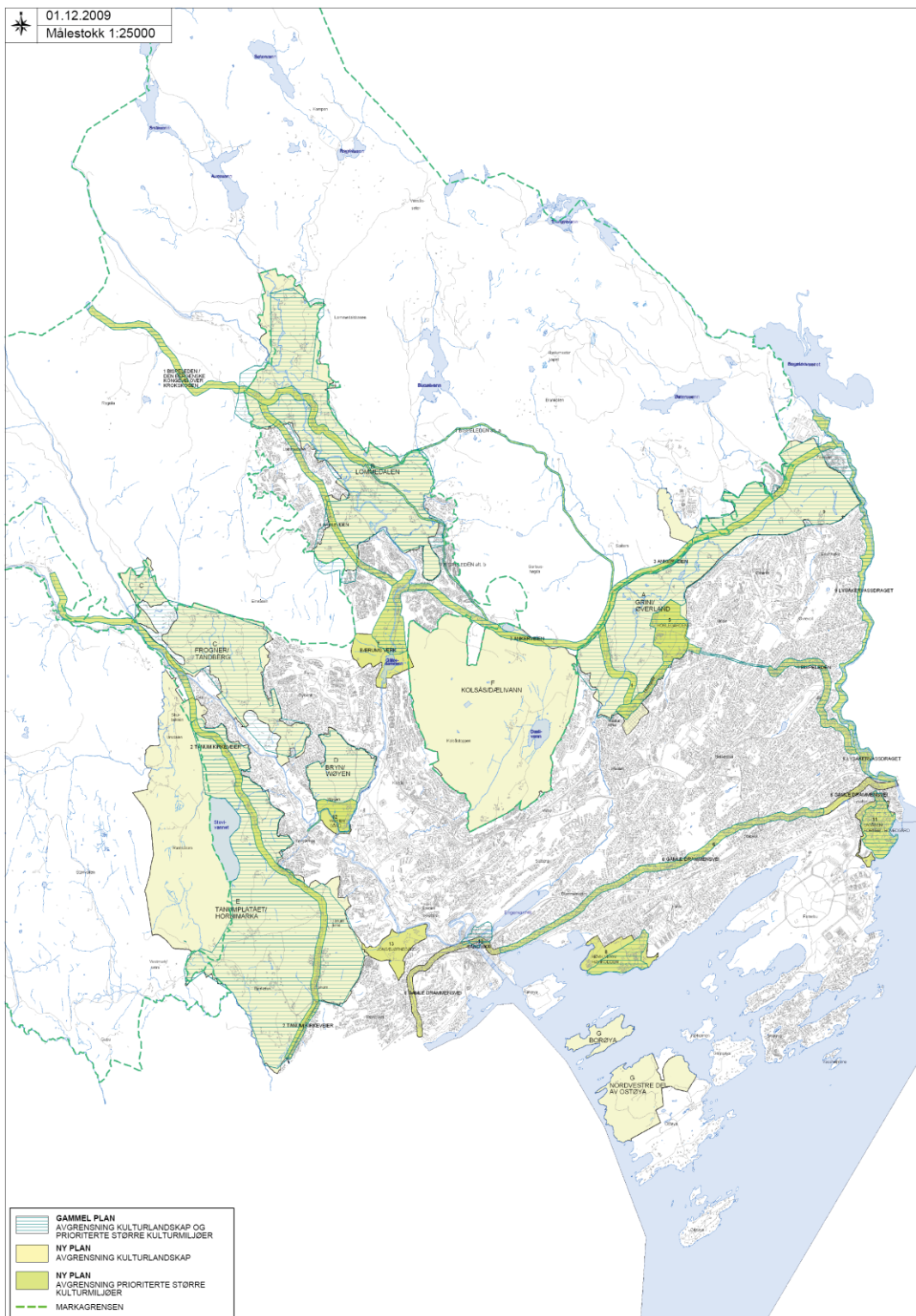
Tanumplataet inkludert Jarenplataet ligger på høyden over Skuidalen og Wøyenenga, og nedenfor Ringiåsen og Svartoråsen, og danner et tydelig landskapsrom. Gårdene i nord ligger på brinken av plataet, mens i sør åpner landskapet seg med spredte gårder på høyder i terrenget.

Tanum middelalderkirke ligger på plataets høyeste punkt. Middelalderkirken og gravhaugene rundt viser sammenheng mellom hedensk og kristen tid og utgjør et viktig landskap med kulturhistoriske verdier. Skuibakken er fredet. Områdene er i dag lite utsatt for tekniske inngrep.

F. Kolsås – Dælivann er et stort område med fire naturreservater. Summen av fornminner, kulturminner, gammel bosetting og gårdsanleggene klassifiserer området som et unikt kulturlandskap. Kolsåstoppen er viktig i egenskap av sin topografi. Ved Gjettum og Dalbo ligger flere områder med helleristninger, Dalbofeltet er særlig kjent for sine båtristninger.

På Fleskum gård samlet en rekke fremtredende norske kunstnere seg sommeren 1886. "Fleskumsommeren" innledet nyromantikken i norsk malerkunst. Området ble vernet som landskapsvernområde etter naturvernloven i 1978.

G. Borøya / nordvestre del av Ostøya. Borøya har to langstrakte rygger i SV-NØ retning og en forsenking med tidligere dyrket mark på den flate, midtre delen av øya. Tufter etter gårdsbruk er ennå synlig. To gravrøyser fra bronsealder/jernalder er registrert på Borøya. Nordvestre del av Ostøya er en av de minst påvirkede øyene i indre Oslofjord og omfatter gamle plasser og rester etter kalkutvinning. Området rundt plassene er vurdert som nasjonalt verneverdig ut fra botaniske vernekriterier. Hele Borøya, med unntak av sørvestre del og odden i øst som begge er strekt friluftspregget, ble vernet som naturreservat sommeren 2008.

Avgrensning av kulturlandskap og prioriterte større kulturmiljøer i gammel og ny plan, gammel plan med grønn skravor.

3.3 Beskrivelse av prioriterte større kulturmiljøer

De prioriterte større kulturmiljøene har mange og ofte ulike kulturminner, med stor historisk, arkitektonisk og miljømessig verdi både på lokalt, nasjonalt og/eller regionalt nivå. Det er en målsetning at alle de prioriterte større kulturmiljøene på sikt gjennomgås med tanke på regulering til spesialområde bevaring. En del av dette arbeidet er utført.

Følgende områder foreslås avsatt som prioriterte større kulturmiljøer:

1. Bispeleden /Den Bergenske Kongevei over Krokskogen

har høy symbolverdi knyttet til biskop Jens Nilssøns visitasreiser på 1500-tallet. Bispeleden er bevart og i bruk. Sammenhengen mellom ulike kulturminner fra forskjellige perioder er positive miljøfaktorer. Langs veien kan man oppleve kulturlandskapet med fornminner og nyere tids kulturminner, Haslum middelalderkirke og krematoriet, broer, gravhauger, gammel gårdsbebyggelse og husmannsplasser. Haslum kirke og enkelte partier av Bispeleden er automatisk fredet. På strekningen fra Øvre Jonsrud gård i Lommedalen til Amtsbroa er Bispeleden sammenfallende med **Den Bergenske Kongevei over Krokskogen**. Veiens særpreg, rett frem, på tvers av landskapet i ”berg og dalbane”, er bevart slik den var opprinnelig med mange store murer. Veien er foreslått bevart i Nasjonal verneplan for veger, bruer og vegrelaterte kulturminner.

2. Tanum kirkeveier tilhører Bærums eldste veisystem med far tilbake til førkristen tid og er derfor automatisk fredet. Spesielt verdifull er veiens beliggenhet i kulturlandskapet med rike kultur og naturminner, en kontinuitet i bruk og tilknytning til de andre fredete og verneverdige veifarene. Store partier av Tanum kirkeveier har storslagen utsikt. Tanum kirkeveier går langs gravhauger, mellom gårder fra eldre jernalder, mellom dyrkingsspor fra middelalder, tufter av nedlagte plasser, kølabonner, skjerp og gruver og fører frem til Tanum middelalderkirke. Kirken og kirkeveiene er automatisk fredet. Vinsvoll-loftet som ligger inntil veien er vedtaksfredet. Størstedelen av veien er regulert til spesialområde bevaring. Pilegrimsleden er markert tett opp til Bispeleden.

3. Ankerveien er anlagt i 1790-årene som kjørevei med hest og vogn av Peder Anker som var godseier på Bogstad og jernverkseier. Veien var en privat driftsvei mellom Bærums Verk, Fossum jernverk og Hammeren i Maridalen. Veien er en viktig referanse til 1700-tallets moderne veibyggingssprinsipper og bergverksindustri som vokste frem i Norge fra tidlig 1600-tall. Veien i seg selv, bebyggelse knyttet til jernverkene med arbeiderboliger, gårdstun og husmannsplasser samt kulturlandskapet har stor opplevelsesverdi. Opprinnelige murer, brohoder, stabbesteiner og askekaller er bevart. Mellom Stein gård og Murenveien er veien vedtaksfredet (omtrent 1 km) Store deler av Ankerveien er regulert til spesialområde bevaring.

4. Gamleveien i Lommedalen fra 1791 er del av den Bergenske Kongevei fra Christiania til Bergen og er et viktig historisk veifar. Veiens er bevart slik den var opprinnelig. Sammenhengen mellom bebygd miljø, kulturlandskap og

Haslum middelalder kirke

Amtsbroa, steinhvelvbro ved Langebrutjern

Tanum kirkeveier en vakker vinterdag

Parti lang Ankerveien

Gamleveien mellom Bærums Verk og Øvre Jonsrud

veifar er viktig. Litt over en km av veien nordvest for Bærums Verk sentrum er regulert til spesialområde bevaring.

5. Hoslegårdene med Haslum middelalderkirke, kirkegården, krematoriet, gamle Haug skole, Sauejordet og Hoslegata er et helhetlig og sammensatt kulturlandskap. Området inneholder betydelige kulturminner fra ulike tidsperioder. Hoslegata er en del av automatisk fredet kirkevei og er en del av Bispeleden. Haslum kirke er automatisk fredet. Stubberud skogpark er et naturreservat. Hoslegata og Nordhaug gård er regulert til spesialområde bevaring.

6. Gamle Drammensvei fra 1660-tallet er en av Norges første ingeniørkonstruerte veier og et kulturminne av nasjonal betydning. Veien har på flere strekninger bevart karakter og følger i dag stort sett den opprinnelige traseen.

Bygningstiljøet langs veien består av villaer som er representative for bebyggelse fra slutten av 1800- og begynnelsen av 1900-tallet. Malmskrivergården som ligger inntil veien, er vedtaksfredet. Veien er regulert til bevaring fra Sandvika til Høvikveien.

7. Bærums Verk ble etablert som jernverk på begynnelsen av 1600-tallet og har et stort antall eldre bygninger og anlegg særlig fra 17- og 1800-tallet. Kulturmiljøet utgjør et mangfold av bygninger fra industribygg, boliger, vertshus til skole.

Tettstedet har elva som den sentrale nerven og sammen med veifar, husmannsplasser og gårder utgjør området et kulturlandskap av nasjonal betydning. Området ble transformert på 1980-tallet, med nye funksjoner og bygninger. De nye bygningene er tegnet av arkitektkontoret Niels Torp AS, og fikk statens byggeskikkprisen i 1988.

Vertshuset, den gamle verkseierbygningen og to portnerstuer er fredet. Bærums Verk og Gommerud gård er regulert til spesialområde bevaring.

8. Høvik Verk (Veritas) / Høvikodden omfatter Høvik Verk/ Veritas og Henie Onstad kunstsenter. Glassverket startet i 1856. Den eldre bebyggelsen på verksområdet består av industribygg, boliger, skole og turnhall. Deler av den gamle bebyggelsen er bevart i samspill med ny kontorbebyggelse for Veritas, tegnet av Lund & Slaatto Arkitekter AS på 1970-tallet. Høvik Verk/ Veritas er omgitt av et verdifullt parkanlegg, naturområde og skulpturpark som strekker seg bort til Henie Onstad kunstsenter og Helmerodden. I området er det mange registrerte automatisk fredete kulturminner. Deler av området er regulert til spesialområde bevaring.

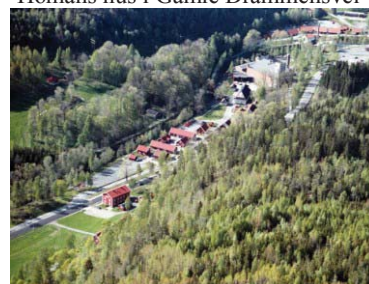
9. Lysakervassdraget har en rekke kulturminner og kulturmiljøer. Langs hele elven har det ligget møller, kverner, teglverk og sagbruk. I nedre del av vassdraget lå det større

Gamle Haug skole

Homans hus i Gamle Drammensvei

Bærums Verk

Verksgata Bærums Verk

Fra driften på Høvik Verk

Høvik Verk/ Veritas i dag

industrimiljø med Lysaker Mølle, Barnengen og Granfoss Papir- og cellulosefabrikk. I øvre del lå Fossum sagbruk og Grini mølle som har hatt allsidig industrivirksomhet opp gjennom tidene. Det foreligger en helhetsplan for fremtidig arealbruk og landskapsvern for Fossum området. Dette vil bli nærmere behandlet i kommunedelplan for Lysakervassdraget som er under utarbeidelse.

10. Sandvika har utviklet seg fra et lite fiskersted til by i 2003. Malmskrivergården fra 1600-tallet var sentral for malmtransporten til Bærums Verk. Gamle Drammensvei gikk gjennom Sandvika men er ikke klart lesbar i bybildet i dag. Sandvika ble et knutepunkt og utfartssted, og hadde mange industrietableringer som følge av at jernbanen ble anlagt i 1872. "Den hvite byen ved fjorden" ble fra 1930-årene etablert med Rådhuset, Budstikkegården og Brambanigården. Sett i forhold til Sandvikas rike historie, har vi i dag få spor igjen. Samtidig har endringene gitt nye kulturminner som gjenspeiler samfunnsutviklingen. I løpet av de siste 50 årene har vi fått Tinghuset, Kommunegården, Kulturhuset og Skattens Hus. Malmskrivergården og kamin på Kjørbo gård er fredet. Deler av Gamle Drammensvei samt en del av Sandvika nord er regulert til spesialområde bevaring. Kommunedelplan for Sandvika er under utarbeidelse, og i forbindelse med denne er det utarbeidet en rapport om kulturminner.

11. Lagåsen /Fornebu hovedgård syd for Lysaker sentrum, er et særpreget og intakt miljø. Området har en rekke perler fra norsk arkitekturhistorie omkring 1900-tallet. Lysakerkretsen med blant annet Fridtjof Nansen, Erik Werenskiold og Gerhard Munthe bodde her. Arkitektene Magnus Poulsson og Arnstein Arneberg har tegnet en stor del av boligene på Lagåsen. Munkebakken er et av Arnbergs hovedverk og har meget høy arkitektonisk kvalitet. Fornebu hovedgård er fredet. Lagåsen er regulert til spesialområde bevaring.

12. Wøyen gård er en av de eldste gårdene i Bærum. Det er de senere årene funnet bosettingsspor fra eldre jernalder med rester etter hustuffer og dyrkningsspor. På 16- 1700-tallet var gården i Krefting-familiens eie (Bærums Verk) og hadde da blant annet 16 husmannsplasser, teglbrenneri, sagbruk, mølle mm. Gården har i dag Bærums største samling fredete bygninger og mange ulike kulturminner fra gårdens storhetstid. Fem bygninger er vedtaksfredet. Området for øvrig er uregulert med unntak av et mindre naturområde langs elva.

13. Jong /Bjørnegård Området ligger innenfor et konsentrert avgrenset område mellom Tanumplatået og Sandvikselva. Jong /Bjørnegårdområdet har et relativt godt bevart kulturlandskap med eng, artsrik kantvegetasjon og edelløvskog. Midt i dette landskapet ligger gårdene Jong vestre og østre og Bjørnegård

Parti fra Lysakerelva

Bærum Rådhus tegnet av Magnus Poulsson

Fornebu hovedgård

Wøyen gård, Vinkelgården fra andre halvdel av 1700-tallet

vakkert på høydedraget. Området danner en grønn korridor fra Sandvika og opp til Tanumplataet og videre inn i Vestmarka. Den franske impresjonisten Claude Monet bodde vinteren 1895 på Bjørnegård mens han malte motiver fra Sandvika og Bærum. Det er ingen regulering til spesialområde bevaring innenfor området.

Bjørnegård

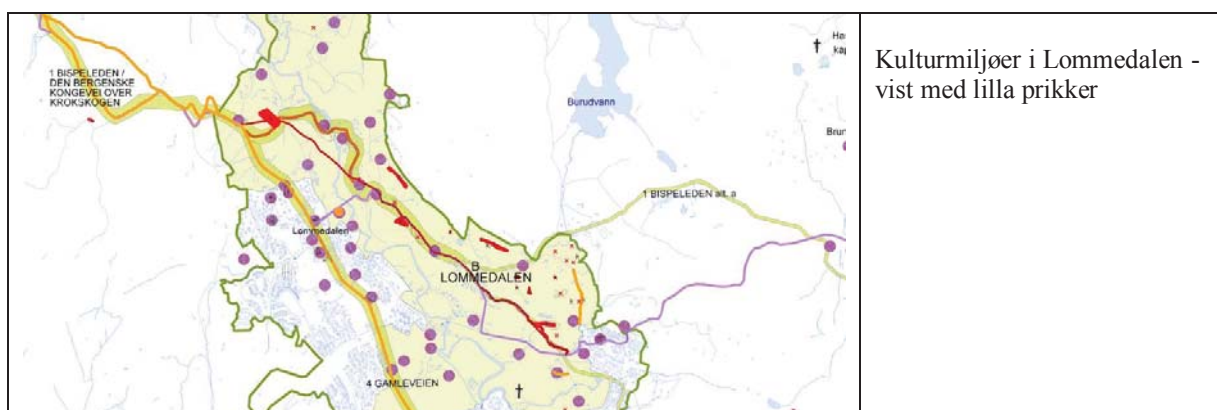
3.4 Beskrivelse av kulturmiljøer

Kulturmiljøene er foreslått vist i plankartet. Kulturmiljøene består av ett eller flere kulturminner i en kulturhistorisk eller arkitekturhistorisk verdifull sammenheng. Enkeltstående kulturminner, som ikke er en del av et kulturmiljø med flere enkeltobjekter, er ikke mindre verneverdige selv om de ikke fremkommer på kartet.

Det er behov for kvalitetssikring og ytterligere registreringer av kulturmiljøer. Dette må innarbeides ved senere revidering av kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer, og løpende oppdateres i Bærumskart.

Noen av kulturmiljøene er regulert til spesialområde bevaring.

Liste over kulturmiljøene finnes i vedlegg.

3.5 Prioriterte større kulturmiljøer som foreslås regulert til bevaring

I kulturvernplanen av 1999 var det forutsatt at 12 prioriterte kulturmiljøer skulle gjennomgås med tanke på regulering til spesialområde bevaring. Dette arbeidet er gjennomført for Tanum kirkeveier og deler av Gamle Drammens vei, i tillegg til at Bærum Verk og Ankerveien var regulert til spesialområde bevaring fra før.

Det foreslås å starte opp med reguleringsplanarbeid for tre av de prioriterte større kulturmiljøene. Det betyr ikke at disse områdene har høyere kulturhistorisk eller landskapsmessig verneinteresser enn de øvrige ti i foreliggende planforslag, men at disse områdene er mer truet av utbyggingspress. Områdene har høy nasjonal og/eller regional verdi og er ikke godt nok sikret etter plan- og bygningsloven.

De tre områdene er:

- Høvik Verk (Veritas) / Høvikodden
- Gamle Drammensvei fra Høvikveien til Professor Kohts vei

- Wøyen gård

Høvik Verk (Veritas) / Høvikodden

Beskrivelse

Høvik Verk / Høvikodden er et kulturmiljø rikt på fornminner og nyere tids kulturminner. Fornminnene omfatter gravhauger og gravrøyser. Verksmiljøet omfatter et industrimiljø med bevart glasshytte og glassliperi, boliger, hageanlegg, velferdsbygg og skole tilknyttet Høvik Glassverk (1871-1933). På Helmerodden ligger Arnstein Arnebergs villa og på Høvikodden Henie Onstad kunstsenter.

Kontorbebyggelsen for Veritas fra slutten av forrige århundre representerer prisbelønnet arkitektonisk kvalitet og endring av området til ny bruk.

Området sett fra sjøsiden

Gjeldende reguleringsplan, stiplet svart strek markerer virkeområdet for RPR for Oslofjorden

Planstatus

Området omfattes av rikspolitiske retningslinjer for Oslo-fjordområdet. I kommuneplanens arealdel er området vist med ervervs- og LNF formål. Reguleringsplan 1978026 for Høvik Verk – Veritas regulerer deler av arealet til spesialområde bevaring.

Det foreslåtte utvidelsesområdet er i kommuneplanens arealdel vist med formål LNF, offentlig bebyggelse og bolig. Helmerodden er regulert til spesialområde bevaring, området for øvrig er regulert til park og museumsformål.

Verneverdi – vurdering

Identitet / symbolverdi: Stor symbolverdi knyttet til fornminner og til tidlig og nyere industrisatsing og arkitektur i Norge.

Representativitet: Sjelden stor tetthet med gravrøyser nær fjorden. Det industrielle bygningsmiljøet er representativt for sin tids industribygg.

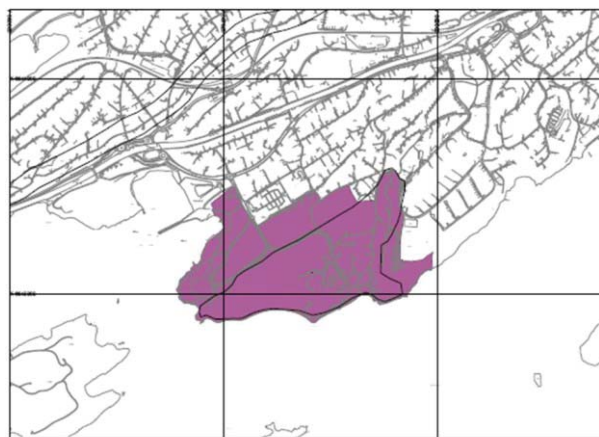
Autentisitet: Høy autentisitet med tidsdybde fra bronsealder til i dag.

Sammenheng/miljøverdi: Området representerer en spennvidde fra gravhauger og røyser, via glassverksmiljøet til vår tids kontorbebyggelse. Plasseringen av industrimiljøet ved fjorden gav enklere og rimeligere transport av varer.

Kulturhistorisk/ arkitektonisk verdi: Kulturhistorisk viktig område med interessant tidsdybde og arkitektoniske kvaliteter.

Kulturminner og fornminner i området

Forslag til planavgrensning

Begrunnelse for prioritering

Høvik Verk området omfattes av mange kulturminner med høy prioritering. Til tross for eksisterende utbyggingsavtale utøves et stort byggepress på miljø- og kulturminner, og hensynet til disse synes ikke godt nok ivaretatt i gjeldende reguleringsplaner. Store deler av området er registrert som område med viktig biologisk mangfold med en viktig naturtype, kalklågurfuruskog, som er sjelden langs sjøen og i landssammenheng.

Gamle Drammensvei fra Høvikveien til Professor Kohts vei

Beskrivelse

Gamle Drammensvei er en del av Kongeveien mellom Oslo og Kongsberg fra 1665. Veien er en av Norges første ingeniørkonstruerte veier og en av Bærums historiske ferdselsårer. Mye av bebyggelsen langs Gamle Drammensvei er SEFRAK-registrerte kulturminner. Flere eiendommer har gamle hageanlegg og noen har bevart tomtens opprinnelige landskap.

Gamle Drammensvei fra Høvikveien og østover

Gjeldende reguleringsplaner

Planstatus

I kommuneplanens arealdel er store deler vist som hovedgrøntstruktur. Forøvrig er følgende formål vist: Frittliggende småhusbebyggelse” kategori 2, Øvrige boligområder mv” kategori 3, Senterområder og Erverv. Området berøres av kommunedelplan for E18 Vestkorridoren, Oslo grense - Ramstadsletta. Gamle Drammensvei er regulert til offentlig kjørevei fra Høvikveien til Kveldsroveien. Gjennom tunet på Store Stabekk gård er veien regulert til gang- og sykkelvei. Fra Kveldsroveien til Professor Kohts vei er veien uregulert.

Verneverdi – vurdering

Identitet / symbolverdi: Gamle Drammensvei er en av Norges første ingeniørkonstruerte veier og et kulturminne av nasjonal betydning.

Representativitet: Viktig ferdselsåre mellom Bragernes og Christiania på bakgrunn av sølvfunnet på Kongsberg.

Autentisitet: Gamle Drammensveis trasé har på flere strekninger bevart gammel karakter og følger nesten uten unntak den gamle traseen.

Sammenheng/miljøverdi: Den eldste bebyggelsen i Bærum finner vi langs de gamle ferdselsveiene. Gamle Drammensvei representerer et sammenhengende miljø med interessant villabebyggelsesom setter sitt preg på kommunen som positive miljøfaktorer.

Kulturhistorisk / arkitektonisk verdi: Bygningstiljøet langs veien består av villaer som er representative for bebyggelse fra slutten av 1800- og begynnelsen av 1900-tallet.

Kulturminner og forminner i området

Forslag til planavgrensning

Begrunnelse for prioritering

Regulering av Gamle Drammensvei fra Sandvika til Høvikveien, til spesialområde bevaring, ble godkjent i kommunestyret 21.06.2006. Planen legger til rette for at området kan utvikles ved en kombinasjon av bevaring, rehabilitering og enkelte nyanlegg på en måte som fullt ut følger opp intensjonen om at Gamle Drammensvei skal fremstå som et kulturminne av nasjonal betydning. Det er et mål at gjenværende del av Gamle Drammensvei blir regulert med samme hensikt.

Wøyen gård

Beskrivelse

Wøyen Gård var en av de største gårdene i Bærum, i en periode med tilknytning til Bærums Verk. Til gården hørte på et tidspunkt 16 husmannsplasser, teglverk, kvern, mølle, sag samt elvefiske med eget klekkeri for ørret og laks. Gårdsanlegget har den største samlingen fredete bygninger i Bærum med hele 5 vedtaksfredete bygg (av Bærums totalt 23). Området har mange SEFRAK-registrerte kulturminner og ligger innenfor ett av Bærums kulturlandskapsområder med spesiell verneverdi. Det ble i desember 2007 funnet 5.000 år gamle spor etter jordbruk like sør for Wøyen Gård. Dette kan være de eldste sporene etter jordbruk i Norge.

Wøyen gård

Gjeldende reguleringsplan

Planstatus

Området er uregulert. I dagens kommuneplan er området avsatt til LNF - område der landbruk er dominerende interesse.

Verneverdi – vurdering

Historisk kildeverdi: Stor verdi som kilde til kunnskap om tidligere bosetting og storgårders allsidige drift. Viser en viktig side av Bærumshistorien.

Representativitet: En av de største gårdene i Bærum.

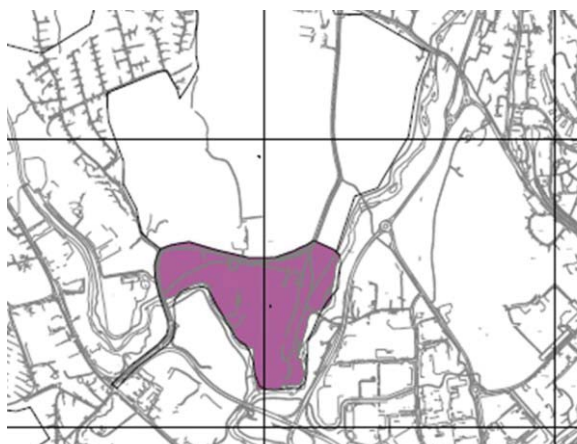
Autentisitet: Høy autentisitet med tidsdybde fra jernalderen til i dag.

Sammenheng/ miljøverdi: Helhetlig gårdsmiljø i sammenheng med et vakkert kulturlandskap.

Alder: Spesielt høy verneverdi pga mange fredete bygninger med høy alder i Bærumsammenheng. Spor etter eldste jordbruk i Norge.

Kulturminner og fornminner i området

Forslag til planavgrensning

Begrunnelse for prioritering

Til tross for at området har det største antall fredete bygninger i Bærum, er ikke området som helhet sikret ved regulering til bevaring. Gjennom enkeltsaker i området kan det være fare for at området kan forringes. Bærum kommune er eier, og har her anledning til å gå foran med et godt eksempel når det gjelder å sikre kulturminnene i sin sammenheng.

4. KONSEKVENSER AV PLANFORSLAGET

4.1 Miljømessige konsekvenser

I Bærum finnes kulturminner og kulturmiljøer fra forskjellige tidsperioder som representerer en enestående tidsdybde. Bevaring av kulturminner har stor verdi når det gjelder å bygge opp under lokalmiljøer og bevare lokalområdenes identitet. Framtidige generasjoner sikres tilgang til kunnskaps- og opplevelsesverdier i kulturminnene knyttet opp mot bærekraftig utvikling. Merverdien ved bruken av kulturminner og kulturmiljøer for eksempel i turistsammenheng, får langsiktige og positive effekter for miljøet. Det tradisjonelle kulturlandskapet med randsonen betyr mye for å opprettholde biologisk mangfold.

I miljøssammenheng representerer alle eksisterende bygg en ressurs. Utvikling av kunnskap om vern, og god og langsiktig forvaltning betyr en god miljøpolitikk. Riving av kulturminner har en negativ miljømessig konsekvens.

4.2 Økonomiske konsekvenser

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer har ikke direkte økonomiske konsekvenser for de private eiere av verneverdige bygninger og anlegg.

Utredningsarbeidet som er foreslått vil delvis være en del av rådmannens løpende oppgaver og delvis måtte organiseres som prosjekt.. Det forutsettes at midler til gjennomføring av prosjekter innarbeides i kommunens handlingsprogram.

Kommunen støtter miljø- og kulturlandskapstiltak i landbruk gjennom ”Tilskudd til spesielle miljøtiltak i landbruket”, ”Tiltak til nærings- og miljøtiltak i skogbruket” og ”Tiltaksstrategi for landbruket i Asker og Bærum 2005-2008”. Nasjonale og regionale mål og strategier for miljøatsingen i jordbruket er blant annet fastsatt gjennom ”Regionalt miljøprogram for Oslo og Akershus og Nasjonalt miljøprogram”. Tilskuddene til spesielle miljøtiltak omfatter også landbruksbygninger.

Bærum kommune har ingen tilskuddsordning til istandsetting og restaurering av kulturhistorisk verdifulle bygninger og anlegg. En tilskuddsordning vil være et viktig virkemiddel for å kunne oppmuntre eiere til å ta godt vare på sine verneverdige bygninger og hageanlegg. En slik tilskuddsordning vil medføre økonomiske konsekvenser for kommunen.

Som del av rådmannens oppfølging av planen foreslås at det igangsettes et prosjekt for bevaring av verneverdige bygg i Bærum kommunes eie. Det kan ikke sees at dette vil ha de store økonomiske konsekvenser da kommunen uansett må vedlikeholde sin bygningsmasse. For kulturminnevernet er det et viktig signal at kommunen går foran med et godt eksempel.

Kvalitetssikring og supplering av registreringene anbefales organisert som prosjekter som vil ha økonomiske konsekvenser som må utredes nærmere.

I forbindelse med utarbeidelse av kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer har Bærum kommune fått 75 000 kr i tilskudd fra Akershus fylkeskommune. Midlene tenkes brukt til enten å gi ut en publikasjon av *Rik på historie – et kulturhistorisk riss*, eller til forprosjekt av registrering av nyere tids kulturminner fra 1900 - 2000.

5. OPPFØLGING AV PLANEN

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer er oppdelt i fire innsatsområder etter mønster av Fylkesdelplan for kulturminner og kulturmiljøer:

- I. Innsatsområde bevaring
- II. Innsatsområde forvaltning
- III. Innsatsområde formidling
- IV. Innsatsområde verdiskaping

Ansvar for gjennomføring av de foreslåtte tiltakene vil hovedsakelig være plassert i Natur- idrettsforvaltningen, Plan- og miljøavdelingen og Eiendomsavdelingen i Bærum kommune. Gjennomføring av en del av tiltakene er avhengig av prosjektmidler og må følges opp gjennom Bærum kommunes handlingsprogram.

I. Innsatsområde bevaring

Mål: Bevare for å gjenspeile bredde, mangfold og særpreg i Bærums kulturhistorie og gi en oversikt over hvilke kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap som etter dagens kunnskap vurderes å være av nasjonal, og/eller regional, eller lokal verdi.

	Hensikt	Tiltak
1.	Synliggjøre verdifulle kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap	a. Etablere en pris for god arkitektur i Bærum
2.	Prioritere bevaring av et utvalg kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap	a. Oppstart av reguleringsarbeid av tre større prioriterte kulturmiljøer. b. Lage en prioritert liste over gamle reguleringsplaner som bør rulleres mht vern (utstrekning og/ eller bestemmelser). c. Verneverdivurdering av kulturmiljøene
3.	Utvikle oppdaterte og brukervennlige kulturminne-registre og kart	a. Registrere 20. århundrets kulturminner/ kulturmiljøer b. Registrere homogene boligområder c. Kvalitetssikre registreringer fra Skui Vel, legges inn i kommunens database d. Koble digitalt SEFRAK- register til Bærumskart e. Opprette kommunal billedbase for tema kulturvern f. Registrere skulpturer og hageanlegg g. Supplerende registreringer av vassdragene og kysten og Marka
4.	Utarbeide verktøy som kan brukes for å verne kulturarven.	a. Vurdere mulighet for kommunal tilskuddsordning til restaurering av verneverdige bygg. b. Evaluere eksisterende skjøtelsplaner c. Utarbeide nye skjøtelsplaner d. Videreføre prosjekt for å hindre gjengroing av kulturlandskapet
5.	Prosjekt verneverdige bygg i Bærum kommunes eie	a. Handlingsplan for forvaltning av kulturminner/ kulturmiljøer som eies av Bærum kommune b. Fokus på Wøyen gård i kulturvernsammenheng c. Tiltak for å gjøre kulturminner tilgjengelige og publikumsvennlige, herunder universell utforming

II. Innsatsområde forvaltning

Mål: Forvalte kulturminnene som en integrert del av en helhetlig miljø- og ressursforvaltning. Kommunenes forvaltning av plan- og bygningsloven er et avgjørende verktøy når det gjelder

bevaring av kulturminner. Bærum kommune må integrere og ta hensyn til kulturminner i arealplanlegging og byggesaksbehandling.

	Hensikt	Tiltak
1.	Bedre forvaltningspraksis gjennom bedre rutiner og felles verktøy	<ul style="list-style-type: none"> a. Samarbeidsrutiner og ansvarsforhold mellom Natur- og idrettsforvaltningen og Eiendom/ Plan- og miljøavdelingen/ Byggesak b. Utarbeide en generell veileder for publikum om vern av kulturminner
2.	Øke forståelse og kunnskap om kulturminner og kulturmiljøer i forvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> a. Styrke kulturvernenheten b. Utarbeide opplegg for kompetanseheving og kursing for fagadministrasjon og politikere i kommunen c. Tydeliggjøre økonomiske konsekvenser

III. Innsatsområde formidling

Mål: Innhente, skape og formidle kunnskap om kulturarven og gjennom det å øke forståelsen for dens betydning i samfunnet. Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer kan brukes som et hjelpemiddel til å videreutvikle eksisterende aktiviteter og stimulere til nye tiltak.

	Hensikt	Tiltak
2.	Videreføre den muntlige formidlingen	<ul style="list-style-type: none"> a. Samarbeide med historielagene, fortidsminneforeningen og andre frivillige om lokale tiltak innenfor muntlig formidling. b. Bruke kulturminner som identitetsskaper i "Den kulturelle skolesekken". c. Øke kunnskap og engasjement om kulturminner hos lærere og koble kulturhistorie til andre fag.
3.	Videreføre den skriftlige formidling	<ul style="list-style-type: none"> a. Riss av Bærums kulturhistorie som publikasjon b. Utarbeide veiviser til kulturminner og severdigheter i Bærum.
4.	Synliggjøring, skilting og utstillinger	<ul style="list-style-type: none"> a. Skilte og informere om kulturminner. b. Vurdere muligheter for utstillinger i Kommunegården, sentralhallen

IV. Innsatsområde verdiskaping

Mål: Ta i bruk kulturarven som grunnlag for bærekraftig verdiskaping og utvikling av lokalsamfunn og næringsliv. Kulturarven har stor betydning for utviklingen av gode, attraktive og levende lokalsamfunn, ikke minst som grunnlag for næringslivet.

	Hensikt	Tiltak
1.	Stimulere til miljø- og kvalitetsheving knyttet til kulturminner i Bærum.	<ul style="list-style-type: none"> a. Informasjon om vern gjennom bruk, med gode eksempler fra bygda. b. Stimulere frivillig arbeid med synliggjøring og rydding av kulturminner (aksjon "rydd et kulturminne") c. Oppmuntre til å opprettholde kulturlandskap og kulturmiljø d. Oppmuntre til å bruke landbrukets bygningsarv i landbruksbasert næringsutvikling

6. OPPSLAGSDEL

6.1 Definisjoner

”Kulturlandskap” defineres som et kulturpåvirket landskap, formet av samspillet mellom naturgrunnet og menneskelig virksomhet. Kulturlandskapet avspeiler naturvilkår, samfunnsforhold og historie. Det har vært mest vanlig å bruke begrepet i tilknytning til landbruk.

Begrepet ”kulturminne” favner vidt og omfatter alt som er skapt av mennesker, fra de første steinalderboplassenene til de nyeste byggverk. Eksempler på automatisk fredete kulturminner er helleristninger og gravhauger, bygdeborger og fangstanlegg.

Kulturminner fra nyere tid kan være gårdsbygninger og industrianlegg, skolebygninger, veifar og parkanlegg.

Kulturminneloven forteller hva kulturminner og kulturmiljøer er:

”Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til. Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng”.

Loven forteller også hvorfor de skal tas vare på:

”Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning”.

6.2 Klassifisering av verneverdi

Det kan være mange ulike begrunnelser for at et kulturminne eller kulturmiljø vurderes som verneverdig. I en verneverdivurdering inngår vanligvis følgende kriterier:

- Representativitet
- Sammenheng og miljø
- Alder
- Autentisitet
- Fysisk tilstand
- Identitet og symbol
- Arkitektonisk / kunstnerisk kvalitet
- Økonomi og bruk
- Økologi

6.3 Overordnede rammer og lovverk

Mange viktige kulturminner er sikret bevaring gjennom lov om kulturminner. De viktigste planene /vedtakene som styrer kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer er:

Internasjonale konvensjoner og chartre

- Den europeiske landskapskonvensjonen (Europarådet 2000, trådte i kraft 2004).
- UNESCOs konvensjon for å hindre ulovlig eksport, import og overføring av eierskap for kultureiendom (1970)
- UNESCOs internasjonale konvensjon for vern av verdens kultur- og naturarv (Verdenskonvensjonen, 1972)
- Europarådets konvensjon om beskyttelse av den europeiske arkitekturarven (Granada-konvensjonen, 1985)

- Europarådets konvensjon om vern av den arkeologiske kulturarven (Malta-konvensjonen, 1992)
- Internasjonalt charter vedr. bevaring og restaurering av kulturminner og historiske steder (Venezia-charteret, vedtatt av ICOMOS 1965)

Nasjonale mål og føringer

- Stortingsmelding nr 16 (2004-5) ”Leve med kulturminner”
- Stortingsmelding nr 23 (2001-2) ” Bedre miljø og tettsteder”
- Lokal agenda 21
- Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging (MD, T-5/93)
- Rikspolitiske retningslinjer for Oslofjorden (MD; T-4/93)
- Departementenes rundskriv

Lovverk og forskrifter

- Plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 (ny plandel vedtatt som trer i kraft 1. juli 2009) med forskrifter
- Lov om kulturminner av 9. juni 1978 med forskrifter
- Jordloven av 12. mai 1995
- Naturmangfoldsloven av 19. juni 2009
- Markaloven 6. juni 2009

Tematiske verneplaner

- Bevaring av tekniske og industrielle kulturminner i Norge (Norsk kulturråd 1988)
- Verneplan for teknisk-industrielt kulturminner. Riksantikvaren 1994.
- Det 20. århundrets arkitektur. Riksantikvaren, 1990 tallet
- 20. århundrerapporten. ICOMOS (International Council on Moments and Sites (Norge 2006)

Regionale føringer

- Fylkesdelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Akershus (2004-7) (FDP)

Sektorvise landsvernplaner

- Statens kulturhistoriske eiendommer og landsvernplaner:
 - o Statens listeførte bygninger (1933 – 34)
 - o Verneplan for jernbanebygninger, NSB
 - o Historiske linjer, verneplan for Telenors bygninger og installasjoner
 - o Vegvalg. Nasjonal verneplan for veger – bruer – vegrelaterte kulturminner

Bærum kommunes planer

- Kommuneplanen
- Kommunedelplan for Fornebu.
- Kommunedelplan for Sandvika, med utredningen kulturminner i Sandvika
- Plan for kulturvern i Bærum
- Landbruksplanen
- Kommunedelplan for idrett og friluftsliv
- Kulturmeldingen 1995-1999
- Miljømeldingen 2007 – 2012
- ”Flerbruksplan for Bærum kommunes skoger”
- ”Fiskeforvaltningsplan for Bærum kommune”

Lokale planer under arbeid

- Kommunedelplan for Lysaker vassdraget
- Kommunedelplan for Tanumplataået
- Kommunedelplan for Isielva

6.4 Veiledninger

- Fortidsminneforeningens temaserier
- ”Gjenbruk av bygninger”, Riksantikvaren
- Estetiske retningslinjer for Bærum kommune

6.5 Tilskuddsordninger

Tilskuddsmidler kan søkes hos følgende:

- Akershus Fylkeskommune: ”Tilskudd til verneverdige / fredete anlegg”
- Norsk kulturråd
- Tilskott til kulturminnetiltak, Riksantikvaren
- Norsk kulturminnefond er siden 2002 et virkemiddel innen kulturminnearbeidet. Pr. 01.07. 2009 er 1,4 milliard kroner avsatt som fondskapital. Rentene av denne kapitalen tildeles fondet gjennom eget tildelingsbrev fra Miljøverndepartementet. Midlene brukes til tildeling av prosjektmidler og drift av fondet.
- AMB utvikling; tilskudd til arkiv, bibliotek, museer.

6.6 Krav til saksbehandling

Forvaltning av kulturminner fredet etter kulturminneloven er fylkeskommunens og Riksantikvarens ansvar. Fylkeskommunen har ansvar for å vurdere å gi uttalelser til tiltak som berører kulturminner og kulturmiljøer av regional og nasjonal verdi, mens tiltak som berører kulturminner og kulturmiljøer av mer lokal verdi skal vurderes av kommunen.

Dagens rutiner for oversendelse av saker som berører kulturminner:

Saker som skal sendes direkte til Riksantikvaren:

- Tiltak på og i fredete og listeførte kirker. Se kapittel 8.2.5 i Fylkesdelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Akershus 2007-2018 om fredete og listeførte kirker i Bærum
- Enhver bygning nærmere 60 meter fra fredete og listeførte kirker som ligger i spredtbygd område. Gjelder også bygg under 15m² som ikke er melde- og søknadspliktig iht. pbl. (*rundskriv T-3/2000*)
- Tiltak på bygninger og anlegg i statens eie. *Unntatt fra dette tiltak er jernbanestasjoner, prestegårder og fyr, som skal behandles av fylkeskommunen*

Saker som skal sendes fylkeskommunen:

- Automatisk fredete og arkeologiske og marinarkeologiske kulturminner
- Fredete og listeførte, samt andre byggverk, anlegg og områder av nasjonal / regional verdi
- Kirkegårder og kirkens omgivelser
- Kulturvernområder og kulturlandskap
- Arealplaner, dispensasjoner og konsekvensutredninger

Saker som bør sendes fylkeskommunen:

- Tiltak på bygg og anlegg av lokal verdi som er regulert til spesialområde bevaring i hht pbl § 25.6
- Søknad om tilskudd til kulturminner gjennom SMIL (spesielle miljøtiltak i jordbruket)
- Tiltak på ikke-listeførte kirker (*rundskriv T-3/2000*)

- Bygge- og rivesaker som i kommunens kulturvernplan er vurdert å være av høy verneverdi

Saker som kan sendes fylkeskommunen:

- Tiltak som berører SEFRAK-registrerte bygninger oppført etter 1850 som kommunen anser har kulturhistorisk interesse utover lokal verdi
- Tiltak som berører bygninger og bygningsmiljøer fra 1900- tallet som ikke er SEFRAK-registrert, og som kommunen anser har kulturhistorisk interesse ut over lokal verdi

Saker som **ikke** skal sendes fylkeskommunen:

- Henvendelse fra private utbyggere i forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel
- Bygge- og rivesaker på bygninger som i kommunens kulturvernplan har lav verneverdi
- Bygge- og rivesaker av bygninger av kun lokal verdi som er yngre enn 1850
- Lokale tilretteleggingsprosjekter og skjøtselsplaner (gjelder ikke for arkeologiske kulturminner der fylkeskommunen er delegert myndighet iht. kml)
- Henvendelse fra eiendomsmeglere, selgere og kjøpere om planstatus og vernestatus i forbindelse med kjøp og salg av eiendommer

6.7 Ord og begreper

Antikvarisk myndighet	Det samme som kulturminnemyndighet
Arkeologisk kulturminne	Automatisk fredet kulturminne fra tida før 1537.
Askeladden	Den offisielle databasen over alle fredete kulturminner og kulturmiljøer i Norge, i tillegg til listeførte kirker. Eies og driftes av Riksantikvaren. Databasen er tilgjengelig for offentlig forvaltning.
Automatisk fredet kulturminne	Synlige og ikke synlige arkeologiske kulturminner eldre enn 1537, erklærte stående byggverk fra perioden 1537-1650, samiske kulturminner eldre enn 100 år og skipsfunn eldre enn 100 år.
Bevaringsverdig	Kulturminne / kulturmiljø som oppfyller flere kriterier for vern og dermed bør bevares på en eller annen måte. Brukes synonymt med verneverdig.
Faste kulturminner	Kulturminner som er fysisk forankret til grunnen.
Fornminne	Var mellom 1951 og 1992 benevnelse på automatisk fredet kulturminne fra tida før 1537.
Forskriftsfredet	Byggverk, anlegg og områder i statens eie som er fredet ved å vedta forskrift om fredning, iht kml § 22 a.
Fredet	Beskyttet gjennom særlover som bl.a. kulturminneloven og naturvernloven.
Immaterielle kulturminner	Ikke-materielle kulturminner, som f.eks. musikk, eventyr, stedsnavn.
Konservere	Ta vare på så mye som mulig av bygningens historiske verdi og kildeverdi. Bygningens historiske utvikling blir ikke holdt skjult. Bygningen vil ikke endres vesentlig under arbeidet.
Kriterium – kriterier	Kjennetegn, bedømmelsesgrunnlag. Brukes i kulturminnesammenheng ved begrunnelse og vurdering av verneverdi.
Kulturarv	Favner et bredt spekter av materiell og immateriell arv fra tidligere tider. Er i denne planen brukt om faste kulturminner i det fysiske miljøet.
Kulturlandskap	Et kulturpåvirket landskap, formet av samspillet mellom naturgrunnlaget og menneskelig virksomhet. Kulturlandskapet avspeiler naturvilkår, samfunnsforhold og historie. Det har vært mest vanlig å bruke begrepet i tilknytning til landbruk.
Kulturmiljø	«Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng» (Kml § 2). Kulturmiljø blir brukt både om

	kulturlandskap med gårdsanlegg og andre kulturminner, og om bygningsmiljøer, tettsteder og byområder.
Kulturminne	«Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til» (Kml § 2). Definisjonen omfatter alt som er skapt av mennesker, fra de første helleristningene og boplassene til de nyeste byggverk. Ordet kulturminne alene sier ikke noe om hvor verdifullt et kulturminne er.
Kulturminneforvaltning	Det offentlige kulturminnevernet.
Kulturminnevern	Betegnelse på all aktivitet som har til hensikt å verne kulturminner. Kulturminnevern er en del av det overgripende miljøvernet.
Kulturvern	Vern av immaterielle og materielle overleveringer om levesett, kultur og historie.
Landskap	Landskapet er den ytre fysiske rammen om vår eksistens og virksomhet. Begrepet landskap kan sies å være mer nøytralt enn kulturlandskap, og fokuserer ikke på evt. påvirkning, innhold eller avgrensning.
Løse kulturminner	Kulturminner som ikke er forankret til grunnen, som f.eks. gjenstander og redskaper.
Marinarkeologiske Kulturminner	Kulturminner under vann i både sjø og ferskvann.
Nyere tids kulturminne	Kulturminne fra tiden etter reformasjonen i 1537 og fram til i dag.
Regional kulturminneforvaltning / kulturminne- myndighet	Fylkeskommunen er regional kulturminneforvaltning. Fylkeskommunen er delegert myndighet fra Riksantikvaren for deler av kulturminnelovens bestemmelser, og er da regional kulturminnemyndighet.
Rehabilitere	Sette i stad, modernisere eller utbedre eldre bygninger.
Rekonstruere	Oppføre på nytt / gjenskape hele eller deler av et kulturminne i overensstemmelse med tidligere utforming.
Restaurere	Tilbakeføre en bygning slik at den framstår slik den trolig så ut tidligere eller opprinnelig. Bygningen kan bli endret vesentlig under arbeidet.
SEFRAK-registeret	Landsdekkende register for faste kulturminner yngre enn 1537 og eldre enn 1900. Inneholder ingen vurdering av verneverdi. Det elektroniske SEFRAK-registeret er koblet sammen med bygningsdelen i Statens kartverks eiendomsregister GAB, som er tilgjengelig for kommunene.
Vedtaksfredet	Byggverk, anlegg og områder som er fredet ved vedtak etter kml §§ 15, 19 eller 20.
Vern	Arbeid for å ta vare på kulturminner formelt eller praktisk. Brukes synonymt med bevaring.
Verneverdig	Brukes om kulturminner og kulturmiljø som bør bevares på en eller annen måte. Benevnelsen i seg selv gir ingen formell beskyttelse og sier ingenting om hvordan kulturminnet eller kulturmiljøet bør beskyttes

Arkivsak ID: 05/5818

Dokument: 795666

LISTE KULTURMILJØER.

Listen er en oversikt over kulturmiljøer som er vist i plankartet til kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer 2010 - 2020. I plankartet er kulturmiljøene vist som lilla og oransje prikker, kirker og kirkesteder med sorte og røde kors. Kulturmiljøene består av flere kulturminner i en kulturhistorisk eller arkitekturhistorisk verdifull sammenheng. Enkeltminner er ikke vist i plankartet og som hovedregel følgelig heller ikke i denne listen.

De 13 prioriterte større kulturmiljøene er vist og omtalt i plankartet

KULTURMILJØ	GNR/BNR	KOMMENTAR
KIRKER OG KIRKESTEDER		
Haslum kirke og krematorium	1/4	
Høvik kirke	11/43	
Mariakirken	14/262	katolsk kirke
Eikeli katolske kirke	20/776	
Haslumseter kapell	32/1	kapell
Grinilunden kirke	33/158	
Østerås kirke	35/189	
Jar kirke (kun kors)	38/347	
Snarøya kirke	43/77	
Tanum kirke	45/?	
Sandvika kirke	52/8	
Helgerud kirke	85/1	
Bryn kirke	92/5	
Lommedalen kirke	114/20	
LANDBRUK		
Haslum østre	1/1	
Haslum Vestre	1/16	ikke i drift
Avløs gård	2/1.	
Nes nordre	3/362	ikke i drift
Fleskum	4/1.	
N. Løkeberg /Løkebergfossen	8/122 og 1252	bolig, vassdrag
Løkkeberg øvre	8/1574 - 75	ikke i drift
Nedre Ramstad	10/6	ikke i drift, nå bolig
Høvik Søndre, Villa Solares	11/1 m.fl	ikke i drift, bolig, park
Bjerkholmen	11/5	nå ferie og fritid
Ballerud	12/1	boliger, næring
Store Stabekk	13/1	boliger
Skallum	16/3	bolig
Ringstabekk	17/3	ikke i drift, nå skole
Tjernsrud	17/435	ikke i drift, nå bolig
Gjønnes	18/1	
Kleven gartneri	18/3	gartneri
Presterud	19/3	ikke i drift
Nadderud Øvre	19/5	
Lille Nadderud	19/8 og 1188	husmannsplass
Grav	20/947	ikke i drift, skole

Hosle Søndre	21/1.	
Hosle Østre Vestre	21/12	
Topås	21/13	ikke i drift
Lønnås	21/14	ikke i drift
Nordli	21/673	
Nordhaug	22/1.	
Haugseteren	22/6.	ferie og fritid
Petersborg	22/16	ikke i drift, bolig
Øverland Østre	23/1.	
Øverland Vestre	23/2	
Muren	23/01	bolig
Nygård	23/02	ferie og fritid, bolig
Skotta nordre	23/3.	
Skotta Søndre	24/15	
Stein	25/01	
Haga Øvre, Engajordene, Briskebo	27/001	bolig
Enga (Haga Nedre)	27/002	bolig
Nordby	28/001	
Ila Nedre	28/002	
Dæli Østre	28/022	ikke i drift
Dæli Vestre	29/001	
Listua	30/001	
Østern	30/001	
Bakken	31/001	bolig
Kråka	31/001	bolig
Kråkebråten	31/001	bolig
Lathus	31/001	bolig
Listua	31/001	
Fossumsmia	31/012	lager og verksted
Osbakken Nedre	31/012	ikke i drift, bolig
Osbakken Øvre	31/012	ikke i drift, bolig
Oset	31/012	ikke i drift, bolig
Malin (Fossum)	31/11	ikke i drift
Solveg (Fossum)	31/15	ikke i drift
Fossum Søndre	31/152	ikke i drift
Fossum Nordre	31/164	
Strømstad	31/166	
Trollbråten	31/167	ikke i drift
Haugen (Fossum)	31/168	ikke i drift
Dælihuset	32/1	bolig
Grini	32/2	
Saga Søndre (Fossum)	33/5	bolig, plass?
Labben	33/007	ikke i drift, bolig
Grini, Smedstua	33/139	bolig, ferie og fritid
Østerås/Ås	35/1	ikke i drift, bolig
Voll Øvre	36/1 mfl	ikke i drift, bolig
Lindeberg	36/118	ikke i drift, bolig
Jar Gård og Bispeleden	38/106	ikke i drift, bolig og samferdsel

Bakken	38/382	ikke i drift, boliger
Fornebu hovedgård	41/80 og 41/454	ikke i drift, næring
Lilleøyplassen	41/101	ikke i drift, husmannsplass
Oxenøen Bruk	41/716	ikke i drift, næring
Oksenøyvn 58 og 61	41/737 og 41/748	ikke i drift, boliger
Snarøya hovedgård	43/52	ikke i drift, bolig
Oust	44/1	ferie og fritid
Dronningen	44/679	husmannsplass
Prinsen	44/688	husmannsplass
Tanum Søndre	45/1	
Tanum Nordre	45/2	
Kirkerud,	46/2	ikke i drift
Haug, Åses vei	46/341 og 342	ikke i drift
Stovivollen	48/10	ikke drift, speiderhytte
Jong Vestre	49/1	
Jong Østre	50/1	
Jong Østre	50/70	
Jong Østre, Søndre	50/391	ikke i drift
Bjørnegård	51/1	ikke i drift, institusjon
Kjørbo	52/153	ikke i drift og næring
Gyssestad	53/1	ikke i drift, samfunnsinstitusjon
Åsbråten, Ås Øvre	55/3	
Staver	56/1	
Furuset	57/1	
Holo Søndre	58/2	
Kåranhaugen, Holo søndre, vest	58/2	utleiehytte
Nordli, Staarmyra søndre	58/5	husmannsplass
Sørli, Staarmyr nordre	58/83	ikke i drift, husmannsplass
Bjerke	59/1	
Ringi Øvre	60/1	
Ringe Nedre	60/6	
Butterud	61/1	
Stovi søndre	62/11	
Stovi nordre	63/1	
Stovi vestre	63/2	
Rønningen	64/7	
Horni Søndre	64/94	
Horni Mellom	64/153	
Kveise	65/1	
Sand nedre	66/1	
Persbråten	66/2	
Skui Søndre	66/14 - 5	
Bjørum østre, vestre	67/1,2	
Nybråtan, Solbråtan	67/5	
Solstad, tidl Jammerdal Nord	67/10	
Ullbråten nordre	67/13 - 1	husmannsplass
Ullbråten søndre	67/14	husmannsplass
Aspelund nedre	71/1	husmannsplass

Isi	71/1	
Grinda	71/2	husmannsplass
Gjerterudsløkka	71/10,25	tufter etter landbruk
Tandberg Frogner	72/1	
Berget	72/1	
Hallingsbråtan	72/3	husmannsplass
Frogner Tandberg østre, vestre,mellom	73/3, 74/1	
Berghoff	74/5	bolig og forsamlingshus, i dag barnehage og bolig
Berger nordre	76/1	
Berger søndre	76/13	
Berger øvre	76/23	ikke i drift
Rykkind	76/206	ikke i drift
Økern nordre og vestre	77/1	ikke i drift
Økri lille	77/5	samfunnsinstitusjon - omgangsskole
Vestli, kroken	77/33	
Wøyen østre, vestre	78/1	
Gupu	78/352	seter, husmannsplass
Rosenlund	84/188	ikke i drift, bolig
Levre nordre	86/268	ikke i drift, garneri
Gjettum nedre, søndre	87/1	ikke i drift
Gjettum øvre, nordre	87/2	
Dæli søndre	88/1	
Dalbo	88/2	
Hauger nordre	89/431	ikke i drift
Kolsberg	90/1	ikke i drift
Løken	91/1	
Glitterud	91/8	husmannsplass
Bryn øvre	92/1	
Belset	93/1	ikke i drift
Belsheim	93/5	ikke i drift
Haraldshaugen	93/24	ikke i drift
Kullebunnbråten	94/42	ikke i drift, husmannsplass m/kullmile
Gømmerud	94/1	
Eine søndre og nordre	95/4 og 94/6	
Grinda	95/495	ikke i drift, husmannsplass under Eine
Haug øvre	96/1	
Haug nedre	97/2	
Lillehaug, Russland	97/6 og 13	ikke i drift
Solberg i Lommedalen	97/26	
Krydsby (Solbergar)	98/1	
Trulsrud nedre	99/1	
Trulsrud øvre, Neastua	99/6 og /14	
Vang/ Løkkafossen	99/15	ikke i bruk
Bjerke Øvre	100/2	
Engebråten	100/3	ikke i drift, husmannsplass
Bjørke nedre, Løkka	100/7	første skole
Knutsløkken	100/8	husmannsplass
Kveldsro	100/30	ikke i drift

Bergli	100/200	ikke i drift
Jonsrud nedre	101/1 og 6	
Nyhus, Engebråten	101/4	husmannsplass
Engebråten nedre	101/5	ikke i drift, tidligere husmannsplass
Granbakken	102/1	skysstasjon
Jonsrud øvre	102/1	ikke i drift
Rognlia	103/1	
Guriby søndre og nordre	104/1 og 4	
Nordli	104/8	
Tyttbærhaugen, Åmot nordre	105/2	
Vensåsseter	105/3	
By, østre og vestre	106/1	
Jordbærhaugen	106/1	husmannsplass under By
Kampen	107/3	ferie og fritid
Vensås øvre, vestre	108/1 og 3	
Vensås nedre, søndre og nordre	109/1 og 3	
Tasserud	109/4	
Hagan	109/6	
Bonna	109/20	husmannsplass
Kirkeby Øvre	110/1	
Kirkeby Nedre	110/2	
Hellerud i Lommedalen	111/5	
Muserud søndre (Bø)	112/1 og 2	
Sleaskjulet	113/7	
Burud søndre og nordre	113/9 og 64	
Skollerud mellom	114/1	
Skollerud søndre og nordre	114/3 og 5	
Trulsebråten	114/4	ikke i drift
Kullebunnen	114/11 og 14	
Grorud vestre	115/1	
Linderud	116/391	ikke i drift
Reverud	119/1	
SAMFERDSEL OG STEDER		
Avløs trikkestasjon	2/2.	bygningsmiljø Kolsåstrikken
Sandvika stasjon	7/274	
Blommenholm stasjon	9/18	stasjonsbygning
Høvik stasjon	11/1119	stasjonsbygning
Utsmykking av støyskjerm langs E-18		
Stabekk stasjon og kro	14/107 og 69	stasjonsbygning, næring
Stabekkhøi	15/9	pensjonat
Fossumgata	31/013	samfunnsinstitusjon, verksmiljø (skole og bolig)
Sjøflyhavna	41/166	sjøflyhavn
Oslo Lufthavn, Oksenøya	41/178	flyplass
Oslo Lufthavn, Gamle Fornebu	41/ 447 m.fl.	flyplass
Handels- og håndverks-Sandvika	52/14 m.fl	husgruppe

NÆRING OG INDUSTRI/ VASSDRAG		
Furu Smie og Sveiseverksted	1/122	smie
Malmskrivergården	7/173	bolig
Albert Olsens smie og låseverksted	82/5	bolig
Høvik Verk, Veritas etc.	11/1140 m. fl	næring og industri
Grini Mølle	33/1	vassdragene
Transformator på Jar	38/927	trafo
Lysaker Mølle	40/7 og 201	næring og industri
Granfoss Bruk/ Faabro	40/8 og /292	bolig
Ommen, Ostøya	44/190	bondekalkovn
Slependen kalkovn	50/308	industrikalkovn
Saraholmen	52/2	tufter
Ringi kalkovn	60/1	kalkovn, veifar mm
Silhuset ved Stovivannet	63/2	silhus til vannverk
Franzefoss kalkmølle	81/2	kalkmølle
Franzefoss Bruk AS	81/11	pukkverk
Hamang Papirfabrikk	82/3	papirfabrikk
Spikerbrukfallet	94/451	kraftstasjon, demning mm
Handelsforeningen Lommedalen	97/4	butikk
Lommedalen trævarefabrikk	100/12	næring og industri
Jonsrudsaga og kvenna	102/4	sag/ kvern
Guribysaga	104/2	sag
Lommedalen skifabrikk	110/10	Bonna skifabrikk
Fossli skaftefabrikk	114/9	skaftefabrikk
FORSVAR OG KRIGSMINNER		
Ila	90/9	Grini Fangeleir
Nato	28/2	Forsvar
SAMFUNNSINSTITUSJONER		
Haslum	1/88	skole
Solberg	5/1.	Statens senter for epilepsi
Valler videregående	6/44.	skole
Rådhuset i Bærum	7/4	
Munch skole	9/2	boliger, næring
Henie-Onstad kunstsenter	11/2	museum
Høvik skole og bad	11/50 og 11/104	skole og bad
Stabekk og Lysaker, Myraplassen	15/1 og 15/238	skoler
Kinogården mm ,	15/116, 121,176	kino, næring
Stabekk	17/58	skole
Grav	20/947	
Eikeli videregående	20/1273	skole
Godthåp	23/3.	rekonvalesenthjem
Haug	22/5	skole
Jar	38/52	skole
Bjørnegård	51/100	psykososialt senter
Bjerketun, oppr. Asker Seminar	59/10	ungdomspsykiatriske behandlingshjem

Økri gamle skole	77/78	skole - lærerbolig
Marie Plathes Minde	80/1	tuberkulosehjem
Løkke	83/182	
Rosenvilde	84/3	husmorskole, spebarnshjem
Evje	84/6	første kommunale skole i Bærum
Lommedalen	99/12 og 88	skole og lærerbolig
Lommedalsbanen	108/1 m fl	museumsjernbane
BOLIGER		
Avløs - arbeiderboligstrøk	2/3 m.fl.	arbeiderboligfelt
Solberg	5/6.	
Langset	7/19 og 7/60	
Helgeli	7/79 og 7/252	
Sjøholmen	9/4	nå skole
Tomtebakken	9/19	
Milesten	9/44	
Skogly	9/52	
Jomfrukroken	9/72	
Solvik/Birkeli	10/12	
Haugen	10/27	
Gml. Dr.vei 135, 137, 139 og 141	10/95 m.fl	
Sjølyst, Søndre Høviksholmen	11/9	
Skovly	11/24	
Gml.Dr.vei 99,101,102,103,104,106	11/25 m.fl	
Granly	11/36	hage
Petersborg	11/40	
Gullbakken og Gullhaugen	11/65 og 11/66	
Ekhaugen	11/168	
Gml.Dr.vei 97	11/208	
Fagerstrand	11/791	
Wathnehjørnet	11/1544	næring
Helmerodden	11/1588	
Ingersholm	13/20	
Myrvoll	13/28	
Bebyggelse langs Kveldsro terrasse		
Fredheim /Basta	14/20 og 14/104	
Haugerud	14/27 og 14/53	
Kveldsro	14/59	
Myrvollveien 8	14/330	
Fjeldtun	15/39	
Svingen Konditori	15/106	næring
Løkkestien 4 -6	17/32 og 17/1064	
Rabekk i Underhaugsveien 61	17/156	
Kleivveien 19 b	18/9	
Bakken, Bærumsvn 212	19/15	næring
Fortuna	19/36	
Liabraaten	19/37	
Myrli,	19/54	

Løkkeberg	19/64	
Nordheim	19/66	
Fagerås	19/69	
Nadderudveien 9	19/81	
Ritlid	19/134	
Sommerro, St. Halvardsvei	36/73	
Jarveien 2	38/102	
Hasselbråtan (vollsveien)	38/120	
Jarhuset, Jarveien 1	38/197	næring
Langoddnv 119, 122, 124	41/6, 114, 117	
Gilje, Fjeld	41/20	
Bjerkheim	41/26	
Polhøgda	41/29	næring
Karistua	41/30	
Åsly	41/34	næring
Lagåsen	41/35	næring
Solhaug	41/36	
Sole	41/50	
Gullia	41/67	
Store G, Munkebakken	41/77	
Oksenøyvn 59	41/112	
Villa Helle	41/69	
Stikkelen	41/507	
Villa Hareløkken	41/730	næring
Berget	43/128	
Tangen	43/161	
Solstua	43/169	
Rosenberg	43/211	
Hellerud i Tanumveien	45/6	
Bjørnsvikveien 12	53/45	
Holmen Nedre Hamang	81/3	
Sveitserstil bebyggelse v/Engervannet	83/53 m.fl	
Vestre Bærum prestegård	84/21	tidligere sogneprestbolig
Langveis Gjettum	87/10	
Bakken	101/7	
Vestre Bærum prestegård	84/21	tidligere sogneprestbolig
Langveis Gjettum	87/10	
Bærums Verk - "Slottet"	94/1	for godseieren på Verket
Diget/ Bjerke	94/1	for kontorsjef på Verket
Sleiverud	95/252	
Møllaplassen	95/490	møller
Bakken	101/7	
Kleiva, Holstkleven	119/53	
FERIE OG FRITID / KYSTKULTUR		
Kristi rolighet	1/114	
Solbergbakken	5/8	Hoppbakke (nedlagt)
Sarbuvollen bad	11/1585 og 1591	

Strand restaurant og park	14/286	næring, park
Brunkollen	32/7	
Skytterkollen	32/49	
Øvrevoll galoppbane	36/120	
Indre Vassholmen	43/17,18,28,31,248	
Ytre Vassholmen	43/19	
Nedre Geita	43/39	
Holsa	43/115	
Furuholmen	44/3	
Badhusrekke, Bruksveien 93	43/269	
Viken, Oust	44/49	
Øibu, Lille Oust	44/50	
Bryggeveien 5	44/53	
Gåsegangen 46 b	44/96	
Heimen, Grimsøya	44/113	
Måkevn. 15-21, Gåsøya	44/146,148,183,435	
Kjeholmen	44/189 og 44/205	
H.Hansensv. 34, Grimsøya	44/431	
Øibu/Hestehagen, Oust	44/654 og 691	
Mellomholmen, Smuglerhytta	44/5 og 193	
Solodden Roklubben)	52/20	
Skuibakken	66/10 - 2	hoppbakke
ARKITEKTUR OG NYERE HISTORIE		
Grevegården Stabekk	15/3	
Nadderudhallen	19/672	
Eiksmarka senter	34/93	
Jar filmatelier	38/395	
Boligutstillingen på Sleiverud		

KULTURMILJØ SOM SKAL VURDERES Ikke vist i plankartet		
LANDBRUK		
Furu	21/1414	ikke i drift, bolig
Lillenga	38/19	ikke i drift, boliger
Sletta	38/486	ikke i drift, boliger
Borkenholm / Vai gartneri	47/3-78/21	gartneri
Aas Nedre	55/106	ikke i bruk
Bjerkestua	66/12	ikke i drift, husmannsplass
Burås	67/4	husmannsplass
Gotland	67/4	husmannsplass
Løkkene nedre	68/3	
Løkkene øvre	68/4	husmannsplass
Granli	68/5	ikke i drift, husmannsplass
Skogen, Holmevannspladsen	69/34	husmannsplass
Markebekk, Hougen	71/1	husmannsplass

Bakken, Isigrenda	71/3	husmannsplass
Roli	71/8	husmannsplass
Kjaglienga	71/41	plass i skogen
Busop	72/15	ikke i drift, opprinnelig husmannsplass
Levre søndre	86/1	ikke i drift
Knabberud	88/14	
Hauger vestre	89/2	ikke i drift
Avtjærnssetra	89/4	seterhus Hauger-Bryn gård
Skogheim	93/20	ikke i drift
Bergheim	93/27	ikke i drift
Bjerke, øvre	100/2	
Solli	113/10	ikke i drift, husmannsplass
NÆRING OG INDUSTRI/ VASSDRAG		
Gamle Ringeriksvei 73	1/122	smie og sveiseverksted
Telenor	14/169	Smie, industribygg
Isi sag (Engersaga)	71/1	Sag, demning
”Klekkeriet”	81/29	Klekkeri
Saga Nordre	33/6	bolig
Østervanndemningen	32/1	demning, drikkevannsforsyning
Stovibekken	63/1 og 64/153	bekkekverner, fem fundamenter samt kvernsteiner
Liasmia på Kalveløkka v/ Økri		
Smedgården nedenfor Skui skole		
To smier på Smestad		
Sagbruk i Ursdalen		
Bærum gamle meieri	66/76	
Tyslandstua (Skui samvirkeleg)		
Teinesteder ved Nybrua og Bjørum		
SAMFERDSEL OG STEDER		
Gamle Smestad bru		
SAMFUNNSINSTITUSJONER		
Storskole Sølvhølsbråten	66/11	bolig, skole og bolig for lærerne
Ila Landsfengsel	28/2	Fengsel
Eiksmarka skole	34/93	skole
BOLIGER		
Bekkely	1/24	
Grønlid	6/9.	
Vallertunet	6/552	
Elverhøy	8/5 og 8/29	
Nordengen	8/6	
Løkebergveien 14 og 22	8/19 og 8/20	
Løkebergveien 2 og 4	8/35	
Bygningsmiljø langs Fossveien	8/1280 m.fl.	
Skogtun	9/8	

Stasjonsvn 2-8,Blommenholmvn 3-6 m.fl	9/21 m.fl	
Bebyggelse langs Vesleveien	9/ 22, 10/47 m.fl	
Gml. Dr. vei 176-178	9/25 og 9/27	
Villa Vestfold	9/42	
Blommenholmvn 5 m.fl	9/53 og 9/84	
Bebyggelse langs Borgvn./ Sandviksvn	10/14 m.fl	
Skjolden 1 og 3	10/331 og 10/375	næring
Holtet	11/11	
Solhaug	11/23	
Blida m. fl	11/27, 39 og 664	
Nysted	11/49	
Birkelund	11/58	
Bjerkeallèn 6	11/174 og 11/1680	
Bebyggelse langs Granallen		
Gartnerveien 30, 34, Skogvn.172	12/2,4 og 9	
Bebyggelse langs Gml. Dr. vei (67,71, 72, 85)	13/8 m fl	
Bebyggelse langs Nordlivn /Gml. Dr.vei	14/26 m.fl	
Tjernsløkken	14/31 og 14/39	
Svingen Høgevarde	14/42 og 357	næring
Nordliveien 11/ Gml Dr.vei 26-28	14/48, 76, 99	
Bebyggelse langs Gml. Dr. vei (58,60,62,64,66,68)	14/174 m.fl	
Bebyggelse langs Nordlivn/Eikelivn./Boyesvei		
Bebyggelse langs Gimleveien		
Bebyggelse langs Terrasseveien		
Bebyggelse langs Blåsen	15	
Bebyggelse langs Marstranderveien	15	
Bebyggelse langs Utsiktsveien	15	
Løkkeveien 22-24	15	
Solstua, Storengveien 71	15	
Skogveien/Ringsveien		
Festningsveien		
Tjernsrudveien / Idrettsveien		
Tjernsrudveien 29 (?)		
Egne Hjemms vei / Ringstabekkveien		
Bekkestuveien		
Gml.Ringeriksvei/Skanserveien/Kleiveien		
Bergtun	17/115	
Granstuen	17/119	
Dalhaug	17/578	
Borglia	19/48	
Fjellhøy	20/32	
Alfheimvn 10,12 Vollsvn 52b, 58, 60,62, Skogvn 1e	38/80 mfl	
Wedel Jarlsbergsvei 2	38/218	
Bebyggelse langs Utsiktsvn/Marstrandervn	39/47 m.fl	
V. Kjøya veien	40	
Nordraaksvei	40	
Fagerhøyvn	40	
Fagerhøy terrasse	40	

Sollisvingen	40	
Skjæret, Skomakeholmen	41/48	
Oksenøyvn.5/Fornebuvn.35 og 39	41/57, 58, 69	
Bebyggelse langs Langoddveien		
Nessal, Haldenvn 45,51, Svanevn 2,8	44/9, 682,683,685	
Snarøyvn 103,105, 107, 109, 111	44/14, 16,34,37,456	
Borgenhaug, Snarøya gml skole	43/7, 26,33,35,36	tidligere skole
Lykkebo	53/8	
Mallindsrud	76/9	oppr. husmannsplass
Aasjordet	76/14	
Løkka	76/238	oppr. husmannsplass
Solhøy	77/22	
Lia	77/24	oppr. småbruk
Brynsveien 34	83/68	ferdighus fra laftefab. på Stabekk
Evjestua	84/7	
Hjemly	84/39	oppr. husmannsplass
Nyfløtt, Helgerudbråten	86/5	oppr. småbruk
Kløfta	86/8	oppr. husmannsplass
Solbakken	86/23	
FERIE OG FRITID		
Solbergbakken	5/8	hoppbakke nedlagt?
Bjerkelunden	20/110	
Fossumbanen	31/20 og 31/169	
Jar hoppbakke/klubbhus	38/58	
Badehusrekke v/ Halden brygge		
Jongsmyr	78/5	hytte
Solhaug og hoppbakkene	110/1	

KULTURMILJØ SOM ER REVET		
Storengveien 90	15/372	
Øvre Stabekk, bondebruket	17/1109	
Sagatun Bjerkelundsv. 54	20/1412	
Liomåsen	20/1480	
Sagatun, Bjerkelundsveien 54	20/41	
Oppigård Nordby	28/01.	
Lysaker Mølle, Barnengen	40/88, 201, 213	
Haugli radiostasjon, Bjerkestranda 5-23	43/114	
Borkenholm	47/1	
Høgås	89/10	
Engebråten Øvre	101/96	